

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

**Durum Tahmin
KÜMES HAYVANCILIĞI
2021**

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

TARIMSAL EKONOMİ ve POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

Durum ve Tahmin
KÜMES HAYVANCILIĞI
2021

Hazırlayan

Zehra ÇİÇEKİL

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü
zehra.cicekil@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 332

ISBN: 978-605-7599-71-1

©TEPGE

Her Hakkı Saklıdır.

HAZİRAN/2021

İletişim:

Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen “ 2017 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması ” na aittir.

(<http://www.tarimormaninsan.com/img/9-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/ikincilik-odulu-irfan-cimen.jpg>)

ÖNSÖZ

Enstitümüz araştırmacıları tarafından hazırlanan “Durum ve Tahmin” raporları; bir yandan temel bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlarken, diğer yandan da sektördeki gelişmeleri yakından izleyerek sektör paydaşlarını bu gelişmelerden zamanında ve doğru bir şekilde haberdar ederek bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu raporlarda dünya ve Türkiye’de; bitkisel ürünlerin bir önceki yıla ait üretim, kullanım, ihracat, ithalat, yılsonu stokları ve fiyatlarında ortaya çıkan gerçekleşmeler “Durum”; içinde bulunulan yıla ait gerçekleşen fakat tam netleşmeyen gelişmeler “Tahmin”; bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeler ise “Öngörü” adı altında sistematik olarak incelenmektedir.

Kümes hayvancılığı; hayvancılık sektörünün en gelişmiş ve teknolojiye en açık sektörüdür. Üretimin kolay ve hızlı olmasının yanında maliyetinin de düşük olması başlıca üstünlüklerindedir. Sağlıklı beslenme konusunda her geçen gün daha da duyarlı olan tüketiciler hayvansal protein açığının kapatılmasında kırmızı ete alternatif olarak daha az yağlı ve daha ucuz olan kanatlı etine yönelmektedirler. Son 20 yıldır bütün dünyada kanatlı eti üretimi ve tüketimi sürekli bir artış eğilimi göstermektedir. Dolayısıyla kümes hayvancılığı sektörünün izlenmesi ve sektördeki gelişmelerin değerlendirilmesi çok önemlidir.

Enstitümüz tarafından hazırlanan “Kümes Hayvancılığı Durum ve Tahmin” raporu temel politikaların oluşturulmasında önemli katkılar sağlayacaktır.

Raporu hazırlayan Sayın Zehra ÇİÇEKGİL’e emeklerinden dolayı teşekkür eder, raporun sektör paydaşlarına faydalı olmasını dilerim.

Mehmet Cihad KAYA
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
DÜNYADA DURUM	1
Dünya Tavuk Eti Durum.....	1
Dünya Tavuk Yumurtası Durum.....	5
DÜNYADA TAHMİN	8
Dünya Tavuk Eti Tahmin.....	8
Dünya Tavuk Yumurtası Tahmin.....	10
TÜRKİYE'DE DURUM	13
Türkiye Tavuk Eti Durum.....	13
Türkiye Tavuk Yumurtası Durum.....	17
TÜRKİYE'DE TAHMİN	23
Türkiye Tavuk Eti Tahmin.....	23
Türkiye Tavuk Yumurtası Tahmin.....	24
KAYNAKLAR	58

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Dünya tavuk eti arzı ve kullanımı (bin ton).....	4
Tablo 2. Türkiye’de 2020 yılı kümes hayvan sayıları.....	13
Tablo 3. Türkiye tavuk eti arzı ve kullanımı (bin ton).....	17
Tablo 4. Türkiye tavuk yumurtası arzı ve kullanımı (bin ton).....	20
Tablo 5. Broiler üretim maliyet kalemleri tablosu (42 gün).....	20
Tablo 6. Tavuk eti/yem paritesi (TL/kg).....	22
Tablo 7. Tavuk yumurtası/yem paritesi (TL/kg).....	22
Ek Tablo 1. Dünya kanatlı hayvan sayısı (bin baş).....	28
Ek Tablo 2. Dünya kanatlı eti üretimi (bin ton).....	28
Ek Tablo 3. Dünya yumurta üretimi (bin ton).....	28
Ek Tablo 4. Dünya kanatlı eti ihracatı (bin ton/milyon dolar).....	29
Ek Tablo 5. Dünya kanatlı eti ithalatı (bin ton/milyon dolar).....	29
Ek Tablo 6. Dünya yumurta ihracatı (bin ton/milyon dolar).....	30
Ek Tablo 7. Dünya yumurta ithalatı (bin ton/milyon dolar).....	30
Ek Tablo 8. Ülkelere göre dünya tavuk eti üretimi (bin ton).....	31
Ek Tablo 9. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası üretimi (bin ton).....	32
Ek Tablo 10. Dünya kişi başı kanatlı eti tüketimi (kg/yıl).....	33
Ek Tablo 11. Ülkelere göre dünya tavuk eti ihracat miktarı (bin ton).....	34
Ek Tablo 12. Ülkelere göre dünya tavuk eti ihracat değeri (milyon dolar).....	35
Ek Tablo 13. Ülkelere göre dünya tavuk eti ithalat miktarı (bin ton).....	36
Ek Tablo 14. Ülkelere göre dünya tavuk eti ithalat değeri (milyon dolar).....	37
Ek Tablo 15. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ihracat miktarı (bin ton).....	38
Ek Tablo 16. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ihracat değeri (milyon dolar).....	39
Ek Tablo 17. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ithalat miktarı (bin ton).....	40
Ek Tablo 18. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ithalat değeri (milyon dolar).....	41
Ek Tablo 19. Dünya tavuk eti ihraç fiyatları (\$/ton).....	42
Ek Tablo 20. Dünya tavuk eti üretici fiyatları (\$/ton).....	42
Ek Tablo 21. Dünya tavuk yumurtası üretici fiyatları (\$/ton).....	42
Ek Tablo 22. Türkiye kümes hayvan sayıları (bin adet).....	43
Ek Tablo 23. Türkiye kesilen tavuk sayısı ile tavuk eti ve tavuk yumurtası üretimi (bin adet/ton)	43
Ek Tablo 24. Türkiye’de kuluçkaya basılan yumurta sayıları (milyon adet).....	43
Ek Tablo 25. Türkiye kanatlı sektöründeki işletme ve kümes sayıları (adet).....	44
Ek Tablo 26. Bölgelere göre 2020 yılı et tavuğu sayısı (bin adet).....	45
Ek Tablo 27. Bölgelere göre 2020 yılı yumurta tavuğu sayısı (bin adet).....	45
Ek Tablo 28. İllere göre 2020 yılı et tavuğu sayısı (bin adet).....	46
Ek Tablo 29. İllere göre 2020 yılı yumurta tavuğu sayısı (bin adet).....	47

Ek Tablo 30. Türkiye kanatlı eti ihracat miktarı (ton).....	48
Ek Tablo 31. Türkiye kanatlı eti ihracat değeri (bin dolar).....	48
Ek Tablo 32. Türkiye kanatlı eti ithalat miktarı (ton).....	48
Ek Tablo 33. Türkiye kanatlı eti ithalat değeri (bin dolar).....	49
Ek Tablo 34. Türkiye yumurta ticaret verileri (ton/bin dolar).....	49
Ek Tablo 35. Türkiye tavuk eti ihracat miktarı (ton).....	50
Ek Tablo 36. Türkiye tavuk eti ihracat değeri (bin dolar).....	51
Ek Tablo 37. Ükelere göre tavuk yumurtası ihracat miktarı (ton).....	52
Ek Tablo 38. Ükelere göre tavuk yumurtası ihracat değeri (bin dolar).....	53
Ek Tablo 39. Tavuk yumurtası (Gallus Domesticus Türü) ihracatı (ton).....	54
Ek Tablo 40. Tavuk yumurtası (Gallus Domesticus Türü) ithalatı (ton).....	54
Ek Tablo 41. Ükelere göre Türkiye tavuk yumurtası ithalat miktarı (ton).....	54
Ek Tablo 42. Ükelere göre tavuk yumurtası ithalat değeri (bin dolar).....	55
Ek Tablo 43. Türkiye’de ortalama kanatlı yem fiyatları (TL/ton).....	55
Ek Tablo 44. Türkiye mısır ve soya verileri (bin ton).....	55
Ek Tablo 45. Türkiye kümes hayvancılığı üretici fiyatları (TL/adet, kg).....	56
Ek Tablo 46. Türkiye kümes hayvancılığı tüketici fiyatları (TL/adet, kg).....	57

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1. 2019 yılı tavuk eti üretiminde önemli ülkeler (%).....	2
Şekil 2. 2019 yılı tavuk eti ihracatında önemli ülkeler (%).....	2
Şekil 3. 2019 yılı tavuk eti ithalatında önemli ülkeler (%).....	3
Şekil 4. Ülkelere göre 2020 yılı kişi başı kanatlı tüketimi (kg/yıl).....	4
Şekil 5. 2019 yılı yumurta üretiminde önemli ülkeler (%).....	5
Şekil 6. 2019 yılı yumurta ihracatında önemli ülkeler (%).....	6
Şekil 7. 2019 yılı yumurta ithalatında önemli ülkeler (%).....	6
Şekil 8. Dünya tavuk eti ihraç fiyatları (\$/ton).....	7
Şekil 9. Dünya yumurta üretici fiyatları (\$/ton).....	8
Şekil 10. AB, ABD ve Brezilya broiler fiyatları	12
Şekil 11. 2020 yılı Türkiye et tavuğu sayısı bakımından başlıca iller (%).....	14
Şekil 12. Türkiye tavuk eti üretimi (bin ton).....	15
Şekil 13. 2020 yılı Türkiye tavuk eti ihracatında önemli ülkeler (%).....	15
Şekil 14. Türkiye tavuk eti tüketimi (kg/kişi başı).....	16
Şekil 15. 2020 yılı yumurta tavuğu sayısı bakımından başlıca iller (%).....	17
Şekil 16. Türkiye tavuk yumurtası ihracatı (bin ton).....	18
Şekil 17. 2020 yılı Türkiye yumurta ihracatında önemli ülkeler (%).....	19
Şekil 18. Türkiye kişi başı yumurta tüketimi (adet).....	20
Şekil 19. Yıllara göre ortalama kanatlı yem ve hammadde fiyatları (TL/ton).....	21
Şekil 20. Türkiye’de tüketici fiyatları (TL/kg).....	22
Şekil 21. Türkiye’de tavuk eti tüketici fiyatları (TL/kg).....	25
Şekil 22. Türkiye’de tavuk yumurtası tüketici fiyatları (TL/adet).....	26

ÖZET**Dünyada Durum**

- ✚ Dünya tavuk eti üretimi 2019 yılında yaklaşık 118 milyon ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Dünya tavuk eti ihracatı 2019 yılında yaklaşık 15 milyon ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Dünya tavuk eti ithalatı 2019 yılında yaklaşık 13 milyon ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Dünya yumurta üretimi 2019 yılında yaklaşık 84 milyon olarak gerçekleşti.
- ✚ Dünya yumurta ihracatı 2019 yılında yaklaşık 2,3 milyon ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Dünya yumurta ithalatı 2019 yılında yaklaşık 2,5 milyon ton olarak gerçekleşti.

Dünyada Tahmin

- ✚ Dünya tavuk eti üretiminin 2021 yılında yaklaşık 121 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya tavuk eti ihracatının 2021 yılında yaklaşık 15 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya tavuk eti ithalatının 2021 yılında yaklaşık 13 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya yumurta üretiminin 2021 yılında 87-90 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya yumurta ihracatının artacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Dünya yumurta ithalatının artacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye Durum

- ✚ Türkiye tavuk eti üretimi 2020 yılında 2,1 milyon ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Türkiye tavuk eti ihracatı 2020 yılında yaklaşık 476 bin ton olarak gerçekleşti.
- ✚ Türkiye yumurta üretimi 2020 yılında yaklaşık 1,2 milyon ton (19,8 milyar adet) olarak gerçekleşti.
- ✚ Türkiye yumurta ihracatı 2020 yılında yaklaşık 218 bin ton olarak gerçekleşti.

Türkiye Tahmin

- ✚ Türkiye tavuk eti üretiminin 2021 yılında 2,2 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Türkiye tavuk eti ihracatının 2021 yılında yaklaşık 491 bin ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Türkiye yumurta üretiminin 2021 yılında yaklaşık 1,3 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.
- ✚ Türkiye yumurta ihracatının yaklaşık 188 bin ton olacağı tahmin edilmektedir.

DÜNYADA DURUM

Dünya Kümes Hayvancılığı Durum

Dünyada 2019 yılı itibarıyla kanatlı hayvan sayısı 55 milyar adet olup bunun %92,9'u tavuktur (Ek Tablo 1). Dünya kanatlı eti üretimi ise 2019 yılında %2,4 artarak 132 milyon tona yükselmiştir. Bu üretimin %89,7'sini tavuk eti oluşturmaktadır. Aynı yıl itibarıyla kanatlı eti üretiminin %4,6'sı hindi eti, %3,7'si ördek eti ve %2,0'si ise kaz ve Beç tavuğu etidir. 2019 yılında bir önceki yıla göre en büyük artış %2,6 ile tavuk etinde olmuştur. Ördek eti %1,2, kaz ve Beç tavuğu eti üretimi %0,6 oranında artarken, hindi eti üretimi ise %0,7 oranında azalmıştır (Ek Tablo 4).

Dünya kanatlı eti ihracat miktarı 2019 yılında %1,0 artarak 15,7 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu ihracatın %92,5'ini tavuk eti, %5,9'unu hindi eti, %1,3'ünü ördek eti ve 0,3'ünü kaz ve Beç tavuğu eti oluşturmuştur. 2019 yılında sadece tavuk eti ihracatı (%1,6) artarken, %23,5 ile en büyük azalış ördek eti ihracatında olmuştur. Kaz ve Beç tavuğu eti ihracatı %4,9, hindi eti ihracatı ise %1,1 oranında azalmıştır. 2019 yılı kanatlı eti ihracat değeri 26 milyar dolar, kanatlı eti ithalat değeri ise 25,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 4, 5). 2019 yılı

kanatlı eti ithalat miktarı %1,4 artarak 14,0 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Ek Tablo 5).

Dünya kabuklu yumurta üretimi 2019 yılında %3,5 artarak 89,5 milyon tona yükselmiştir. Bu üretimin %93,3'ünü tavuk yumurtası oluşturmaktadır (Ek Tablo 3). Dünya kabuklu yumurta ihracatı 2019 yılında %2,0 artarak 2,6 milyon ton olmuştur. Bu ihracatın %88,2'sini tavuk yumurtası oluşturmaktadır. Ayrıca 2019 yılında 452 bin ton likit ve kurutulmuş yumurta ihraç edilmiştir. Toplam yumurta ve ürünlerine ait ihracat değeri ise 5,1 milyar dolar olup bir önceki yıla göre %7,3 oranında azalmıştır (Ek Tablo 6). Kabuklu yumurta ithalat miktarı 2019 yılında 2,8 milyon ton olup, bunun %90,6'sını tavuk yumurtası oluşturmaktadır. 2019 yılında 5,3 milyar dolar olan yumurta ve ürünlerine ait ithalat değeri ise bir önceki yıla göre %4,8 oranında azalış göstermiştir (Ek Tablo 7).

Dünyada kanatlı hayvan grubuna çeşitli hayvan türleri girmekle beraber, ağırlıklı olarak eti ve yumurtası için tavuk yetiştirilmesi nedeniyle bu raporda tavuk eti ve tavuk yumurtası detaylı olarak ele alınmıştır.

Dünya Tavuk Eti Durum

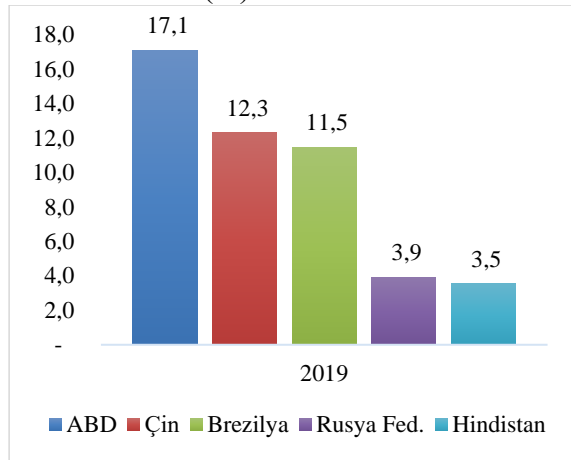
Dünya tavuk eti üretimi arttı

Dünya tavuk eti üretimi 2019 yılında %2,6 oranında artarak 118 milyon ton ile rekor seviyesine ulaşmıştır. Dünya tavuk eti üretiminde her yıl olduğu gibi 2019 yılında da ABD 20,2 milyon ton üretim ile lider ülke olmuştur. Çin 14,5 milyon ton tavuk eti üretimi ile ikinci sırada, Brezilya ise 13,5 milyon ton ile üçüncü sırada yer almıştır. Şekil 1 incelendiğinde 2019 yılı tavuk eti

üretiminin %40,8'i bu üç ülke tarafından gerçekleştirilmiştir. Son 20 yıllık dönemde ABD tavuk eti üretiminde liderliği korurken, ikinciliğin Çin ve Brezilya arasında değiştiği görülmektedir. 2014-2017 yılları arasında üretimde ikinci sırada olan Brezilya 2018 yılından itibaren üçüncü sıraya yerleşmiştir. Dünya tavuk eti üretiminde Rusya, Hindistan ve Endonezya diğer önemli

üreticiler olup, Türkiye 2,1 milyon ton tavuk eti üretimi ile 2019 yılında 11. sırada yer almıştır. Başlıca tavuk eti üreticileri arasında en büyük artışın bir önceki yıla göre %6,5 ile Arjantin, %4,1 ile Meksika ve %3,1 ile Hindistan'da olduğu görülmüştür. 2019 yılında tavuk eti üretiminde azalış olan iki ülke bulunmaktadır. Bu ülkeler %1,5 azalışla Birleşik Krallık ve %0,8 azalış ile Türkiye'dir (Ek Tablo 8).

Şekil 1. 2019 yılı tavuk eti üretiminde önemli ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 8

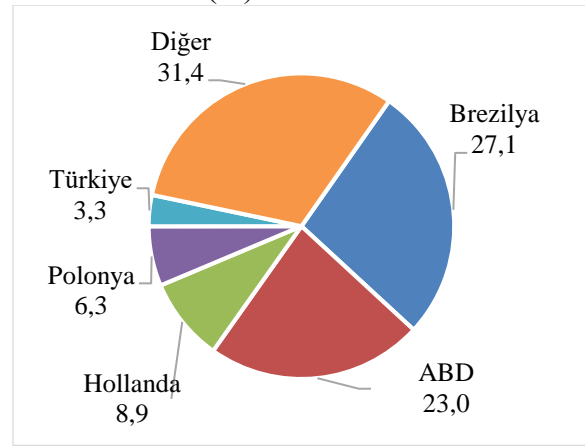
USDA verilerine göre 2020 yılında dünya tavuk eti üretimi bir önceki yıla göre %1,1 artmış olup, bu artış oranına göre dünyada 119 milyon ton tavuk eti üretimi gerçekleştirilmiştir.

Dünya tavuk eti ihracatı arttı

Dünya tavuk eti ihracatı 2019 yılında bir önceki yıla göre %1,6 artarak 14,6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 11). 2019 yılında en yüksek seviyesine ulaşan dünya tavuk eti ihracatının yarısı %50,1 pay ile Brezilya ve ABD tarafından gerçekleştirilmiştir (Şekil 2). 2019 yılında Brezilya 4,0 milyon ton, ABD 3,3 milyon ton ve Hollanda 1,3 milyon ton tavuk eti ihraç ederken, bu üç ülke son 18 yıldır olduğu gibi bu yıl da tavuk eti ihracatında liderliği korumuşlardır. Türkiye ise 2019 yılında 481 bin ton ile dünya tavuk eti

ihracatında Şekil 2'de görüldüğü gibi %3,3'lük paya sahip olmuştur. Bununla birlikte son üç yıldır tavuk eti ihracatında 7. sırada olan Türkiye 5. sıraya yükselmiştir. 2019 yılında başlıca ülkeler arasında en büyük ihracat artışı %16,0 ile Tayland, %13,3 ile Polonya ve %6,4 ile Birleşik Krallık'ta gerçekleşmiştir. Belçika tavuk eti ihracatı ise 2019 yılında bir önceki yıla göre %15,3 oranında azalmıştır (Ek Tablo 11).

Şekil 2. 2019 yılı tavuk eti ihracatında önemli ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 11

Dünya tavuk eti ihracat değeri 2019 yılında bir önceki yıla göre %0,6 oranında artarak 22,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 12).

2020 yılında önemli ihracatçı ülkelerde, COVID-19 kısıtlamaları, yemek servisi satışlarında azalışa ve önemli miktarlarda etin stoklarda kalmasına yol açmıştır. Bazı ülkeler ihraç edilemeyen bu ürünleri perakende satışlara yönlendirilirken, özellikle birinci sınıf et ürünleri ve büyük ambalajlardaki etler bu tür tesislerin mevcut olduğu soğuk hava depolarında kalmıştır (FAO, 2020a). Biriken bu stoklara ek olarak limanlardaki gecikmeler, hava taşımacılığının sınırlandırılması, konteyner bulmada zorluklar ve denetimlerin artması gibi lojistik sorunlar nedeniyle 2020 yılında dünya tavuk eti ticareti olumsuz etkilenmiştir (FAO, 2020a; USDA, 2020a).

2020 yılı sonu itibariyle ülkelerin COVID-19 ile ilgili sorunlarındaki düzelmeler ihracatın sınırlı da olsa artışını sağlamıştır. USDA verilerine göre 2020 yılında dünya tavuk eti ihracatı %0,7 oranında artmış olup, bu artış oranına göre yaklaşık 15 milyon ton tavuk eti ihraç edilmiştir.

2020 yılında AB-28 tavuk eti ihracatı, yüksek derecede patojenik kuş gribi ile ilgili kısıtlamalar nedeniyle azalmıştır. Ayrıca bu durum AB-28'in Çin ithalatındaki artış fırsatını kaçırmaya yol açmıştır (USDA, 2020c).

2020 yılında yüksek patojenik kuş gribi (HPAI) ile ilgili kısıtlamalar nedeniyle Brezilya ve Tayland'ın, Çin'e yapmış olduğu tavuk eti ihracatı en yüksek seviyesine çıkarken ABD ihracat artışı için Meksika ve Filipinler gibi pazarlara odaklanmıştır (USDA, 2020a).

Mayıs 2019 tarihinden itibaren Rusya'nın Çin'e tavuk eti ihracat kapılarının açılması ile 2020 yılında Çin, Rusya'nın ana hedefi haline gelmiştir. COVID-19 nedeniyle deniz sevkiyatlarıyla ilgili zorluklara rağmen, Rusya 2020'nin ilk yarısında toplam tavuk eti ihracatının %62'sini Çin'e gerçekleştirmiştir (USDA, 2020b).

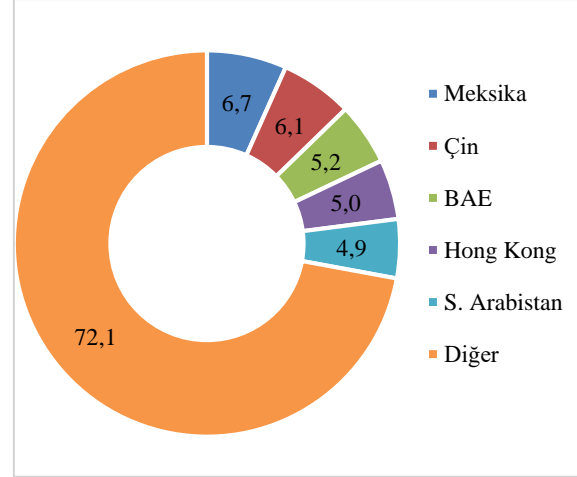
Dünya tavuk eti ithalatı arttı

Dünya tavuk eti ithalatı bir önceki yıla göre %2,1 oranında artarak 2019 yılında 12,9 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu ithalatın 861 bin tonu Meksika, 780 bin tonu Çin ve 669 bin tonu BAE tarafından yapılmıştır. Diğer önemli ithalatçı ülkeler ise Hong Kong, Suudi Arabistan, Japonya ve Almanya'dır. İthalatçı ilk beş ülkenin toplam payı %27,9 olup Şekil 3'de verilmiştir.

Başlıca ülkeler arasında en büyük ithalat artışı bir önceki yıla göre %55,2 artış ile

Çin'de görülmüştür. Çin 2018 yılında 6. sırada iken 2019 yılındaki bu artış ile 2. sıraya yükselmiştir. 2020 yılında tavuk eti ithalatı rekor seviyesine ulaşan Çin'deki bu artışın en önemli nedeni ASF (Afrika Domuz Ateşi) salgınına bağlı olarak domuz eti açığı olmuştur (USDA, 2020d).

Şekil 3. 2019 yılı tavuk eti ithalatında önemli ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 13

Başlıca ülkeler arasında en büyük ithalat azalışı bir önceki yıla göre %16,4 ile Küba, %5,7 ile Güney Afrika ve %4,1 ile Hong Kong'da görülmüştür (Ek Tablo 13). Ayrıca Irak'ın tavuk eti ithalatı %55,7 oranında azalmış olup, bu azalışın en önemli nedeni Irak'ın kendi yerel üretimini arttırmak amacıyla kanatlı eti ve ürünlerine yönelik ihracatlara kısıtlama getirmesidir. Dünyada tavuk eti ithalat değeri bir önceki yıla göre %1,6 artarak 2019 yılında 21,8 milyar dolar ile rekor düzeye ulaşmıştır (Ek Tablo 14).

Ülkelerin COVID-19 ile ilgili problemlerle karşı karşıya kaldığı 2020 yılının sonlarına doğru yemek servislerinde talep arttıkça küresel et ithalatının büyük ölçüde toparlandığı görülmektedir. Buna rağmen USDA verilerine göre 2020 yılında dünya tavuk eti ithalatı sadece %0,6 oranında artmış olup, bu artış oranına göre yaklaşık 13 milyon ton tavuk eti ithalatı yapılmıştır.

Dünya tavuk eti tüketimi

Dünya tavuk eti tüketimi %2,7 oranında artarak 2019 yılında 116 milyon tona ulaşmıştır. USDA verilerine göre 2020 yılında tavuk eti tüketimi yaklaşık olarak %1 artmış olup, bu oran ile yapılan hesaplama

göre toplam tüketim 117 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünya 2019 yılı tavuk eti arz ve kullanımı bir önceki yıla göre %2,6 artarak 130,9 milyon tona ulaşmıştır.

Tablo 1. Dünya tavuk eti arzı ve kullanımı (bin ton)

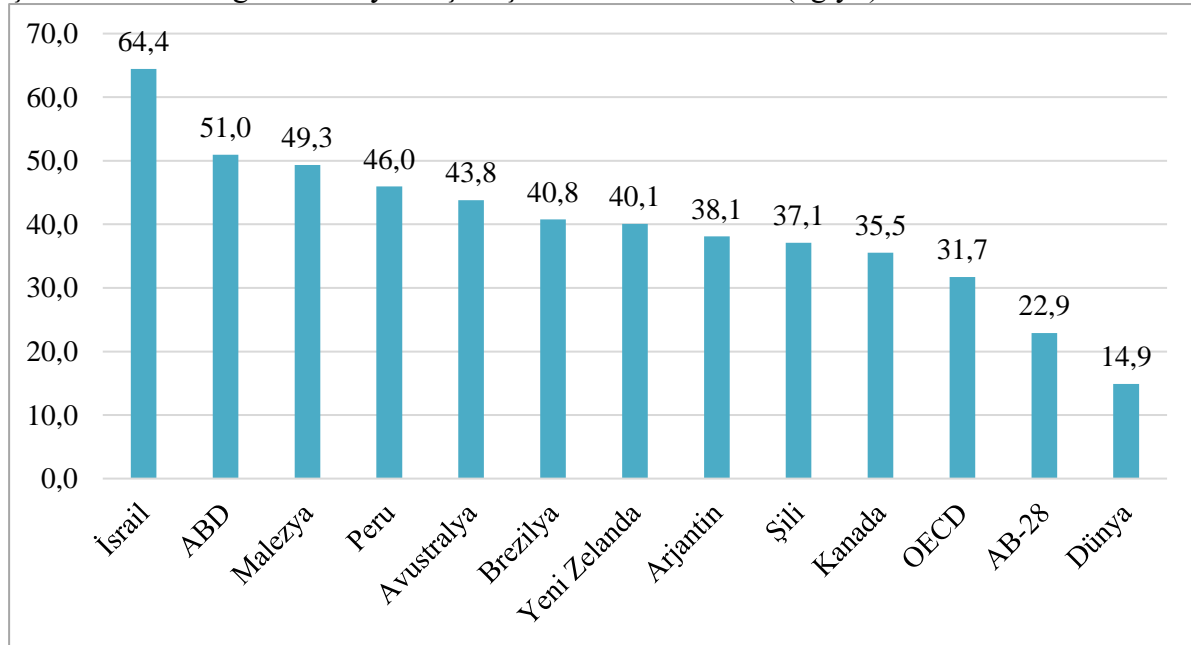
	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹	2021 ¹
ARZ							
Üretim	103.777	106.737	110.857	115.013	118.017	119.315	120.986
İthalat	11.216	11.829	12.161	12.607	12.869	12.946	13.205
Top. Arz	114.993	118.566	123.018	127.620	130.886	132.261	134.191
KULLANIM							
İhracat	12.816	13.326	13.874	14.326	14.562	14.810	14.766
Tüketim ¹	102.177	105.240	109.144	113.294	116.324	117.452	119.425
Top. Kul.	114.993	118.566	123.018	127.620	130.886	132.261	134.191

Kaynak: FAOSTAT, 2021. ¹/TEPGE Hesaplamaları

Dünya 2019 yılı kişi başı kanatlı eti tüketiminde; 64,0 kg/yıl ile İsrail ilk sırada yer almaktadır. İsrail'i 50,1 kg/yıl ile ABD, 48,7 kg/yıl ile Malezya ve 45,3 kg/yıl Peru takip etmektedir. Kişi başına kanatlı eti tüketim ortalaması OECD ülkelerinde 31,3 kg/yıl, AB-28'de 23,0 iken dünya kişi başı

tüketim ortalaması 14,7 kg/yıl'dır (Ek Tablo 10). Başlıca ülkelere ait 2020 yılı kişi başı tüketimleri Şekil 4'de verilmiş olup ülke sıralamasının değişmediği ve bir önceki yılın tüketim verilerine çok yakın olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Ünelere göre 2020 yılı kişi başı kanatlı eti tüketimi (kg/yıl)

Kaynak: Ek Tablo 10

2020 yılının ilk yarısında COVID-19'un neden olduğu ekonomik zorluklar Brezilya ve ABD gibi et üretiminin büyük bir kısmının yurt içinde tüketildiği ülkelerde, et ürünlerine yönelik iç talebin azalmasına neden olmuştur (USDA, 2020a). ABD tavuk eti tüketimi sadece %1,5 oranında artarken Çin tavuk eti tüketimi, domuz eti arzında meydana gelen azalışla %9,3 artmıştır. Hindistan (%8,0) ve Tayland (%3,4) tavuk eti tüketimi ise azalış göstermiştir (USDA, 2021b).

Rusya'da COVID-19 tedbirleri kapsamında uluslararası seyahatin yasaklanması halkın yurt içinde seyahat etmelerine ya da evde kalmalarına yol açmıştır. Bu durum 2020 yılında Rusya'da tavuk eti tüketiminin artmasına neden olmuştur (USDA, 2020b).

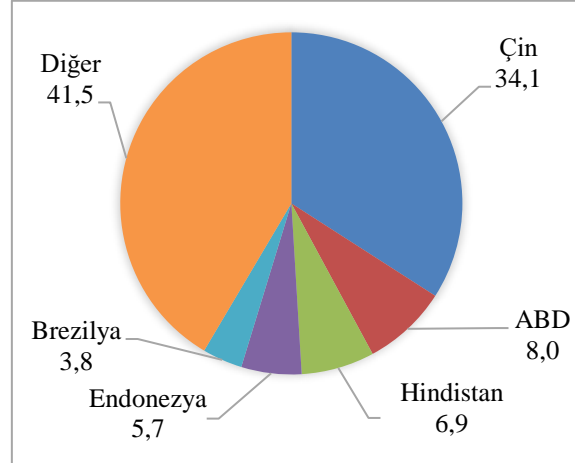
Dünya Tavuk Yumurtası Durum

Dünya tavuk yumurtası üretimi arttı

Dünya tavuk yumurtası üretimi bir önceki yıla göre %3,5 artarak 2019 yılında 83,5 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu üretimin 28,5 milyon tonunu tek başına yapan Çin, en önemli yumurta üreticisidir. ABD 6,7 milyon ton, Hindistan 5,8 milyon ton ve Endonezya 4,8 milyon ton tavuk yumurtası üretimi ile önde gelen diğer önemli ülkelerdir. (Ek Tablo 9). 2019 yılında başlıca ülkelerin yumurta üretimindeki payları Şekil 5'de verilmiş olup Çin'in %34,1 ile oldukça büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir. Türkiye ise %1,5 pay ile 9. sırada yer almaktadır.

2019 yılında başlıca ülkelerden Hindistan bir önceki yıla göre %10,3, Çin %6,0 ve Brezilya %4,2 ile tavuk yumurtası üretiminde en büyük artışa sahip olmuştur. 2019 yılında yumurta üretiminde en fazla düşüş %9,8 ile Almanya ve %8,8 ile Fransa'da olmuştur (Ek Tablo 9).

Şekil 5. 2019 yılı yumurta üretiminde önemli ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 9

Maliyetler ve COVID-19 salgının ekonomik ve sosyal etkileri ile birlikte 2020 yılının son derece zorlu bir yıl olmasına rağmen Brezilya kümes hayvanı yetiştiriciliğinde hem iç hem de dış pazarlarda son derece başarılı bir ülke olmuştur (Anonim, 2020a).

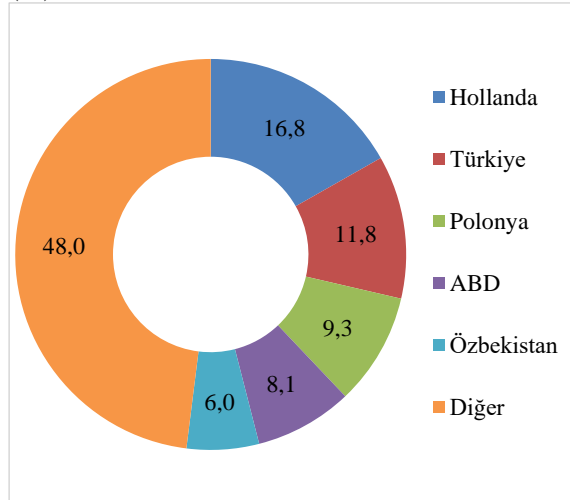
Dünya tavuk yumurtası ihracatı azaldı

Dünya tavuk yumurtası ihracat miktarı 2019 yılında bir önceki yıla göre %1,5 oranında azalarak 2,3 milyon tona düşmüştür. 2019 yılında 390 bin ton tavuk yumurtası ihracatı yapan Hollanda, %16,8 pay ile lider olmuştur. Türkiye 275 bin ton yumurta ihracatı ile ikinci sırada ve Polonya 216 bin ton ile üçüncü sırada yer almıştır. ABD, Özbekistan ve Almanya 2019 yılı yumurta ihracatında diğer önemli ülkelerdir. Şekil 6'da yumurta ihracatında önde gelen ülkeler verilmiş olup, 5 ülkenin %51,8'lik paya sahip olduğu görülmektedir. (Ek Tablo 15). 2019 yılı ihracat değeri ise %7,7 azalışla 3,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracat miktarı bakımından dördüncü sırada olan ABD, değer bakımından ikinci sıraya yer almaktadır (Ek Tablo 16).

Dünya yumurta ihracatında Polonya, ABD ve Özbekistan'ın payı artarken, Hollanda ve Türkiye'nin payının azaldığı görülmektedir. 2019 yılında başlıca ülkeler arasında en

büyük ihracat artışı, 2,4 katına çıkan Özbekistan ve %28,2 artış ile ABD’de olmuştur. En büyük düşüş ise %35,7 ile Belçika, %23,8 ile Türkiye, %19,2 ile Ukrayna ve %13,9 ile Hollanda’da gerçekleşmiştir. Irak’ın kendi yerli üretimini teşvik etmek amacıyla yumurta ithalatına getirdiği kısıtlamalar dünya yumurta ihracatındaki azalmanın en önemli sebeplerinden biri olarak görülebilir.

Şekil 6. 2019 yılı yumurta ihracat önemli ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 15

2020 yılında tavuk etinde olduğu gibi yumurta sektöründe de COVID-19 salgının ortaya çıktığı andan günümüze kadar başta lojistik alanda olmak üzere tedarik zincirinde aksaklıklar yaşanmaktadır. Bu yaşanan aksaklıkların yanında restoranların ve yemek servislerinin yaygın olarak kapanması, turizm ve seyahatin azalması 2020 yılı yumurta talebini ve ticaretini etkilemektedir.

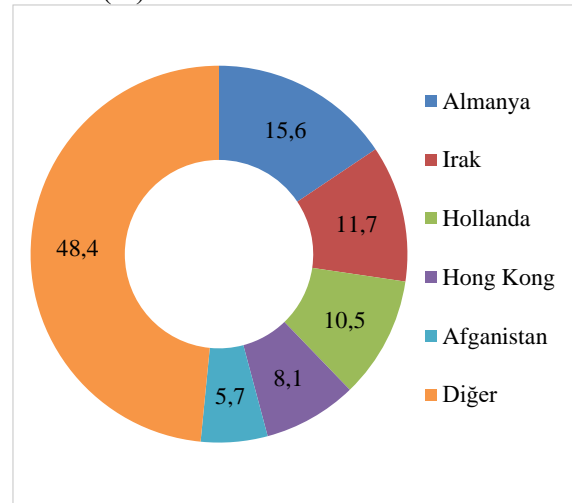
Dünya tavuk yumurtası ihracatında başlıca ülkelerden biri olan Polonya COVID-19'un yanı sıra 31 Aralık 2019'dan beri yüksek patojenik kuş gribi ile mücadele etmektedir. Kuş gribi salgını sonrasında başta Güney Afrika, Çin, Güney Kore, Singapur, Japonya, Tayvan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Filipinler olmak üzere birçok önemli ülke

Polonya'nın tavuk ve yumurta ürünlerine yasak getirmiştir (USDA, 2020g).

Dünya tavuk yumurtası ithalatı arttı

Dünya tavuk yumurtası ithalat miktarı 2019 yılında bir önceki yıla göre %14,1 oranında artarak 2,5 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu ithalatın 397 bin tonu Almanya, 298 bin tonu Irak ve 266 bin tonu Hollanda tarafından yapılmıştır (Ek Tablo 17). Hong Kong ve Afganistan diğer önemli ithalatçı ülkeler olup, yumurta ithalatında önemli olan ülkelerin payları Şekil 7’de verilmiştir. Almanya %15,6 ile en büyük paya sahipken beş ülkenin toplam %51,6 paya sahip olduğu görülmektedir. 2019 yılında başlıca ülkeler arasında en büyük artış ithalatı 40 katına ulaşan Kuveyt ve Suriye Arap Cumhuriyeti’nde olmuştur. Belçika yumurta ithalatı 3 katına çıkarken, Rusya’da %26,4 ve Hong Kong’da %23,8 artış olmuştur. 2019 yılı yumurta ithalatında en büyük azalış ise lider olan Almanya ve Irak’ta olmuştur. Irak ithalatı %9,0, Almanya ithalatı ise %3,9 oranında azalış göstermiştir (Ek Tablo 17). Irak’ın yumurta ithalatının azalmasının en önemli nedeni yurtiçinde yumurta üretimini teşvik etmek amacıyla ithalata yasak getirmesidir.

Şekil 7. 2019 yılı yumurta ithalatında önemli ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 17

2019 yılında ithalat miktarı artış göstermesine rağmen değer bakımından azalış göstermiştir. 2019 yılında 3,9 milyar dolar olan yumurta ithalat değeri bir önceki yıla göre %2,9 azalmıştır (Ek Tablo 18). Bu durumun en önemli nedeni ise yumurta fiyatlarında meydana gelen düşüştür.

Dünya tavuk yumurtası tüketimi arttı

Dünyada beslenme şekilleri değişmeye devam etmekte olup COVID-19 salgını bu değişimi daha da şiddetli hale getirmiştir. Bu salgın yumurtanın düşük maliyeti, yüksek besleyici özelliği ve diğer birçok besinsel faydası nedeniyle tüketiciler tarafından daha çok tercih edilmesine neden olmuştur.

AB’de yumurta tüketimi 2019 yılında 6,3 milyon ton olup, 2020 yılında %1 azalışla 6,2 milyon tona gerilediği düşünülmektedir (Anonim, 2021d).

ABD’de son yıllarda yumurta talebi artış göstermektedir. Ancak 2019 yılında ABD kişi başı 293,6 adet olarak gerçekleşen

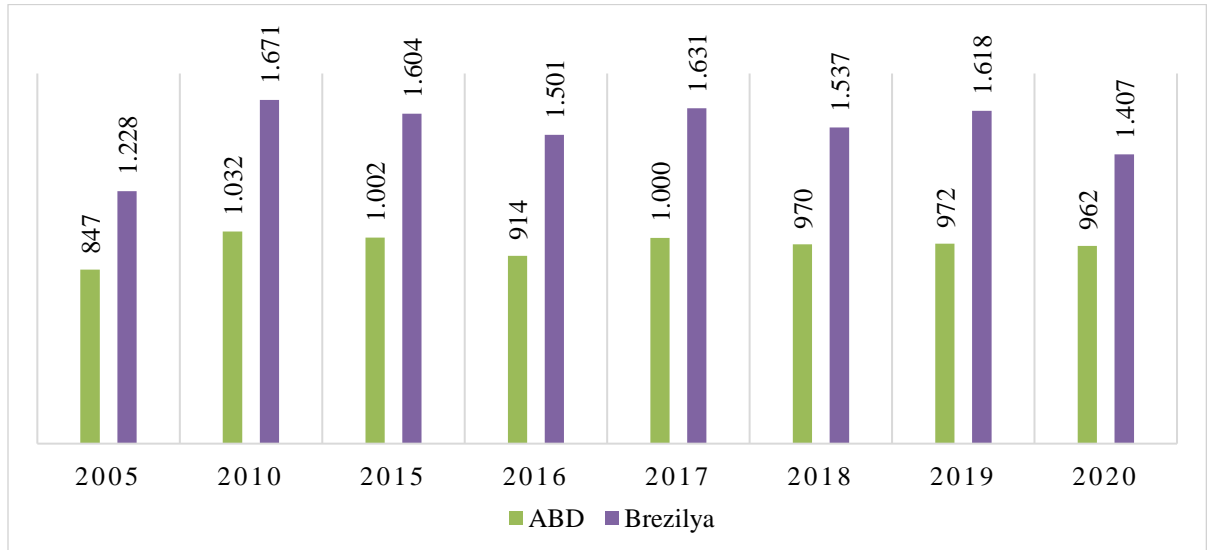
yumurta tüketiminin 2020 yılında 286 adete düşmesi beklenmektedir (Anonim, 2021e).

Dünya Fiyatları

Dünyada ülkelerin tavuk eti üretici fiyatlarında ve ihrac fiyatlarında genel olarak bir azalış görülmektedir. 2019 yılında tavuk eti üretici fiyatında en büyük azalış %24,4 ile Malezya’da, %13,8 ile İspanya’da ve %8,9 ile Almanya’da olmuştur. Çin’de ise tavuk eti üretici fiyatı %71,4 oranında artmıştır (Ek Tablo 20). Çin’de meydana gelen ASF (Afrika Domuz Ateşi)’ye bağlı olarak yerli domuz arzının azalması, yurtiçinde et fiyatlarının yükselmesine yol açmıştır (USDA, 2020a).

2020 yılında ise COVID-19 salgını nedeniyle alınan sosyal mesafe önlemleri mezbahalarda, et işleme ve paketlenme tesislerinde işgücü açığına neden olmuş, bazılarını kapanmaya zorlamıştır. Bu durumun sonucu olarak tedarik zincirinde meydana gelen aksamalar üretici fiyatlarının düşmesine neden olmuştur (FAO, 2020a).

Şekil 8. Dünya tavuk eti ihrac fiyatları (\$/ton)

Kaynak: Ek Tablo 19

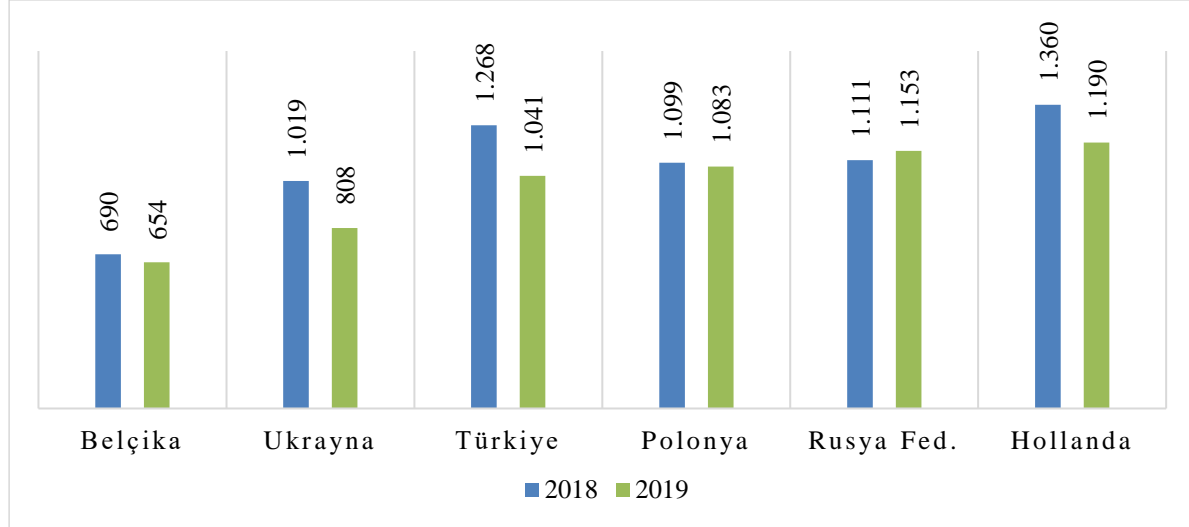
Dünya tavuk eti üretimi ve ihracatında önde gelen iki ülkenin yıllar itibarıyla ihracat fiyatları Şekil 8’de verilmiş olup, ABD’nin

büyük ölçüde fiyat avantajına sahip olduğu görülmektedir. 2020 yılında 962 \$/ton olan ABD ihrac fiyatı bir önceki yıl göre sadece

%1,0 azalırken, 1.407 \$/ton olan Brezilya ihraç fiyatı %13 azalış göstermiştir. ABD ve Brezilya gibi ihracatçı ülkelerde COVID-19

salgınının neden olduğu yurtiçi ve yurtdışı talepteki azalma uluslararası et fiyatlarını düşmesine neden olmuştur.

Şekil 9. Dünya yumurta üretici fiyatları (\$/ton)

Kaynak: Ek Tablo 20

Dünyada yumurta üretici fiyatlarında avantajlı olan ülkeler Şekil 9'da verilmiş olup Rusya Federasyonu dışındaki ülkelerin üretici fiyatlarının 2019 yılında düştüğü görülmektedir. FAO verilerine göre en düşük üretici fiyatlarına sahip bu ülkelerin yumurta ihracatında önde gelen ülkeler olduğunu söylemek mümkündür. Yumurta üretici fiyatı 2019 yılında Ukrayna'da %20,7 azalış ile 808 \$/ton, Türkiye'de %17,9 azalış ile 1.041 \$/ton ve Hollanda'da %12,5 azalış ile 1.190 \$/ton olarak gerçekleşmiştir. Bu ülkelerin aksine 2019 yılında yumurta üretici fiyatı Çin'de %17,5 oranında artarak 1.548 \$/tona ve Rusya Federasyonu'nda %3,8 oranına artarak 1.153 \$/tona yükselmiştir (Ek Tablo 14).

DÜNYADA TAHMİN

Dünya Tavuk Eti Tahmin

Dünya tavuk eti üretiminin artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizlerinden Çift Üstel Düzleştirme Metodu ile yapılan hesaplamalara göre; dünya tavuk eti

üretiminin 2021 yılında %2,2 oranında artması beklenmektedir. Normal şartlarda beklenen bu artışın COVID-19 salgını ve tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklar nedeniyle tahminlerin %1 oranında aşağı olması beklentiler arasında yer almaktadır. Tavuk eti ile ilgili veri sağlayan ve tahminler yapan kurumların da bu doğrultuda tahminlerini aşağı çektiği görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda dünya tavuk eti üretiminin %1,4 artış ile 121 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. 2021 yılında tavuk eti üretimindeki artış oranının düşük olmasının sebebi olarak AB ve Çin'deki üretim azalışı olduğu söylenebilir. AB, yüksek derecede patojenik kuş gribi (HPAI) salgınları, iç talebin zayıf olması ve daha yüksek tahıl fiyatları ile mücadele etmektedir.

Küresel ve iç talep Brezilya üretimini desteklerken, iç tüketimin AB ve Hindistan üretimindeki kazanımları artırması beklenmektedir. Bununla birlikte, ABD üretiminin geçen yılki seviyelere yakın kalacağı tahmin edilmektedir (USDA, 201d).

USDA verilerine göre, dünya tavuk eti üretiminde lider olan ABD’de talebin artması nedeniyle 2021 yılında %1’lik bir üretim artışı beklenmektedir. İkinci büyük üretici olan Brezilya’da ise 2021 yılında bir önceki yıla göre %1,7 artış olacağı tahmin edilmektedir.

2021 yılında tüketici talebiyle orantılı olarak artan üretim nedeniyle başlıca üreticilerden Çin’in en büyük kazancı elde eden ülke olacağı tahmin edilmektedir. Çin’de domuz eti üretimi ile ilgili sorunların düzelmeye başlamasıyla tavuk eti üretiminin önceki yıllara göre daha düşük bir oranda olsa da hızlı bir şekilde artması beklenmektedir (USDA, 2021d).

2020 yılında başlayan COVID-19 salgını 2021 yılında devam etmekte olup, alınan tedbirler ve uygulanan kısıtlamaların tahminlerde belirsizlik veya değişikliklerin olabileceği bir ortam yaratmaktadır.

Dünya tavuk eti ihracatının artması beklenmektedir

USDA verilerine göre dünya tavuk eti ihracatının %1,7 oranında artarak 15 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Çin’de devam eden domuz arz açığı ve küresel ekonomilerdeki toparlanma tavuk eti ihracatının 2021 yılında artacağını desteklemektedir (USDA, 2021d).

USDA verilerine göre AB ve ABD dışındaki başlıca ihracatçı ülkelerde Türkiye’de dahil olmak üzere tavuk eti ihracatında artış beklenmektedir. 2021 yılında dünya tavuk eti ihracatındaki artışın, AB’deki kuş gribi salgını nedeniyle daha düşük olması beklenmektedir.

Başta Meksika olmak üzere ABD pazarındaki önemli ülkelerin talebinin düşük olması büyümeyi engelleyeceği için ABD tavuk eti ihracatının neredeyse hiç

değişmeyeceği tahmin edilmektedir (USDA, 2020c).

Başlıca ihracatçılar arasında yer alan Brezilya ve Tayland’ın kazançlarındaki artışın ABD, Ukrayna ve AB’deki düşüşleri telafi edeceği tahmin edilmektedir (USDA, 2021d).

OIE’nin (Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı) resmi internet sitesinde yayınlanan 19 Mart ve 25 Mart 2021 tarihli ülke raporlarında Hollanda (H5N4) ve Avusturya’da (H5) Yüksek Patojenik Avian Influenza (HPAI) tespit edildiği bildirilmektedir (BESD-BİR, 2021). Bu salgına bağlı olarak uygulanan kısıtlamalar nedeniyle 2021 yılında AB tavuk eti ihracatının %1,7 oranında azalacağı tahmin edilmektedir (USDA, 2021a). Ayrıca kuş gribinin etkisiyle AB’nin Çin ithalatındaki artış fırsatını kaçıracağı düşünülmektedir (USDA, 2020c).

USDA verilerine göre Brezilya’nın %4,3 artış ile önceki yıllarda olduğu gibi 2021 yılı dünya tavuk eti ihracatında da lider olacağı tahmin edilmektedir. Bu durum COVID-19 salgınına rağmen Brezilya’nın ana ihracatçı konumunu güçlendireceğini göstermektedir. Çin’in kendi tavuk üretimini artırmasına rağmen, Brezilya’nın Çin’e ihracatının 2021’de artması beklenmektedir (Anonim, 2021b).

Dünyanın önde gelen ihracatçısı olan Brezilya’nın, büyümenin üçte birinden fazlasını karşılaması beklenmektedir. Brezilya ürün çeşitliliği, geniş pazar olanakları ve rekabetçi fiyatlar ile ihracatta rekabet avantajı bulunmaktadır. Brezilya’nın bu avantajlı özellikleri Çin’in düşük talebi karşısında kritik öneme sahip olan Orta Doğu ve Sahra Altı Afrika bölgelerine yapılacak ihracatta kolaylık sağlayacaktır. İki yıllık dikkat çekici

büyümenin ardından, Çin tavuk eti talebinin 2021 yılında düşmesi beklenmektedir. Bu düşüşe rağmen tavuk eti talebinin rekor seviyesine yakın olacağı tahmin edilmektedir. Küresel olarak artan AB ve Suudi Arabistan tavuk eti talebinin, Çin'in yanı sıra Güney Afrika'daki düşüşü fazlasıyla telafi edeceği tahmin edilmektedir (USDA, 2021c).

Dünya tavuk eti ithalatının artması beklenmektedir

USDA verilerine göre 2021 yılında tavuk eti ithalatının %2,0 artması beklenmektedir. Bu artış oranına göre, tavuk eti ithalatının 13 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. USDA verilerine göre, 2020 yılında olduğu gibi 2021 yılında da sırasıyla Japonya, Çin ve Meksika'nın tavuk eti ithalatında önde gelen ülkeler olması beklenmektedir.

Çin dışındaki ülkelerde COVID-19 ile ilgili kısıtlamalar kaldırıldıkça ve yemek hizmeti talebi arttıkça küresel et ithalatının büyük ölçüde toparlanması beklenmektedir (USDA, 2020c). 2020 yılından beri ASF salgını ile mücadele eden Çin'in 2021 yılında domuz sürülerini yenilemesi ve üretimin düzelmeye başlaması nedeniyle Çin tavuk eti ithalatının az da olsa bir önceki yılın gerisinde kalması beklenmektedir. Ancak bu durumunun Çin'in tavuk eti ithalatında rekor düzeye ulaştığı 2020 yılındaki görünümünü çok fazla değiştirmeyeceği düşünülmektedir (USDA, 2021a).

Çin, 2021 yılında önemli kalmaya devam edecek olsa da, daha düşük talebin Çin tavuk eti ithalatını azaltacağı tahmin edilmektedir. Sonuç olarak, büyük tedarikçilerin alternatif pazarlar bulması gerekeceği düşünülmektedir (USDA, 2021d).

USDA verilerine göre 2021 yılında başlıca ülkeler arasında tavuk eti ithalatında en

büyük artışın %13,6 ile Suudi Arabistan ve %8,9 ile AB'de; en büyük azalışın ise %13,8 ile Güney Afrika'da ve %7,5 ile Çin'de olacağı tahmin edilmektedir

Dünya tavuk eti tüketiminin artması beklenmektedir

Dünya tavuk eti tüketiminin 2021 yılında USDA verilerine göre %1 oranında artması beklenmektedir. OECD verilerine göre dünya kanatlı eti tüketimindeki beklenen artış oranı da %1 olup, tavuk eti tüketiminin de aynı oranda artacağı tahmin edilmektedir.

Önde gelen üreticilerden Brezilya, AB, ABD ve Hindistan'da öngörülen ekonomik büyümenin iç talebi canlandıracağı düşünülmektedir (USDA, 2020e).

2021 yılında artan yem fiyatlarına rağmen öngörülen ekonomik toparlanma ile dünyada tavuk eti talebinin artacağı tahmin edilmektedir (USDA, 201d).

Dünya Tavuk Yumurtası Tahmin

Dünya tavuk yumurtası üretiminin artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizlerinden Çift Üstel Düzleştirme Metodu ile yapılan hesaplamalara göre; dünya tavuk yumurtası üretiminin 2021 yılında %3 oranında bir artış beklenmektedir. 2021 yılında minimum 87 milyon ton ile maksimum 90 milyon ton arası bir üretim beklenmektedir. Bu büyümede tüm kümes hayvancılığı ürünlerinde olduğu gibi artan nüfus, daha fazla satın alma gücü ve kentleşmenin etkili olacağı düşünülmektedir (FAO, 2020b).

ABD'nin güney eyaletlerinde kışın yaşanan olumsuz hava koşulları nedeniyle yumurta üretiminde aksamalar meydana gelmiştir. Bu durum 2021 yılının ilk yarısında yumurta üretim tahminlerinin geriye çekilmesine neden olmuştur. Söz konusu olumsuz hava koşulları nedeniyle 2021 yılının ilk yarısında

yumurta üretiminin 2020 yılının aynı dönemindeki üretimin yarısından daha az olacağı tahmin edilmektedir (USDA, 2021c). Brezilya yumurta üretiminde ise %8'lik bir artış beklenmektedir (Anonim, 2021a).

AB'de yumurta üretiminin %2,5 oranında artarak 2021 yılında 6,5 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir (Anonim, 2021d).

Dünya'da artan yem fiyatları, damızlık materyale ulaşımında güçlük ve COVID-19 salgınının yarattığı lojistik sıkıntılar nedeniyle üretim tahminlerinin daha düşük olması beklentiler arasındadır.

Dünya tavuk yumurtası ihracatının artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizlerinden Çift Üstel Düzleştirme Metodu ile yapılan hesaplamalara göre, dünya tavuk yumurtası ihracatında 2020 yılında %0,5 ve 2021 yılında %3 oranında bir artış beklenmektedir. Bu hesaplamalara göre 2021 yılında 2,4 milyon tonluk yumurta ihracatı olacağı tahmin edilmektedir.

Brezilya'da 2021 yılının ilk iki ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre %151 daha fazla yumurta ihracatı gerçekleştirmiştir. Bu ihracat miktarı bir önceki yıl toplam Brezilya yumurtası ihracatının %60'ını temsil etmektedir. Brezilya'nın 2021 yılında yumurta pazarında büyüme konusunda istikrarlı olduğu görülmektedir (Anonim, 2021a). ABD'de ise 2021 yılında yumurta ihracatının %2 oranında artması beklenmektedir (USDA, 2021c).

Dünya tavuk yumurtası ithalatının artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizlerinden Çift Üstel Düzleştirme Metodu ile yapılan hesaplamalara göre, dünya tavuk yumurtası ithalatında 2021 yılında %3 oranında bir

artış beklenmektedir. Bu hesaplamalara göre 2021 yılında 2,7 milyon tonluk yumurta ihracatı olacağı tahmin edilmektedir.

Dünyada başta COVID-19 salgını olmak üzere bazı ülkelerde yaşanan kuş gribi vakaları 2021 yılında ihracatın ve ithalatın beklenenin altına olacağını destekleyen faktörlerdir. Ayrıca başlıca yumurta ithalatçılarından biri olan Irak'ın 2019 yılında yurtiçinde üretimi artırmak amacıyla yumurta ithalatına yasak getirmesi dünya yumurta ihracatının azalması yönünde bir neden olarak görülmektedir.

Dünya tavuk yumurtası tüketimi

Dünya nüfusunun artması ve COVID-19 salgınının insanların beslenme şekilleri üzerindeki değişimine etkisi 2021 yılında yumurta tüketiminin artacağı görüşünü desteklemektedir.

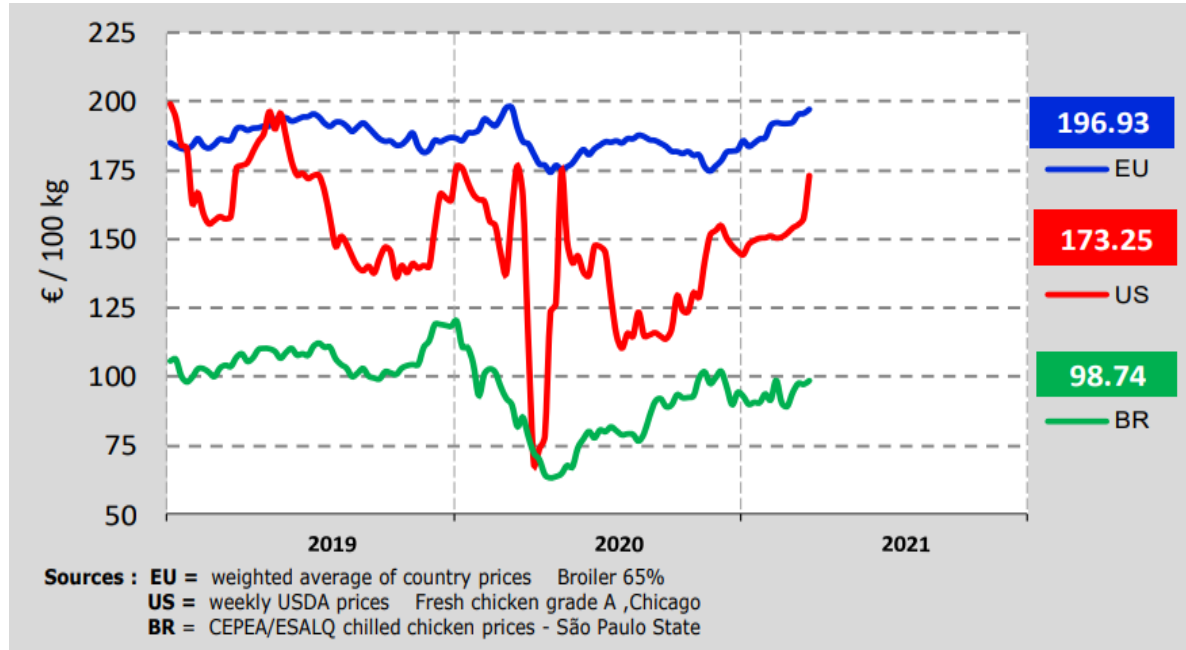
ABD kişi başı yumurta tüketiminin 2021 yılında bir önceki yıla göre %0,7 artarak 288,2 adet olacağı tahmin edilmektedir (Anonim, 2021e).

AB'de yumurta tüketiminin ise 2021 yılında bir önceki yıla göre %2,6 artışla 6,3 milyon ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir (Anonim, 2020d).

Fiyatlar

Dünya'da artan yem maliyetleri nedeniyle 2021 yılında fiyatların yükseleceği tahmin edilmektedir.

Şekil 10'da AB, ABD ve Brezilya broiler fiyatları verilmiş olup 2020 yılında fiyatların düşük seyrettiği görülmektedir. COVID-19 salgınının etkisiyle talebin düşmesi 2020 yılında fiyatların daha düşük olmasını açıklamaktadır. Ancak 2021 yılına yüksek başlansa da 2019 yılının nispeten altında kalmıştır. Buna rağmen 2021 yılında fiyatların bir önceki yıla göre artacağı söylenebilir.

Şekil 10. AB¹, ABD ve Brezilya broiler fiyatları

Kaynak: Anonim, 2021c ¹/Birleşik Krallık dahil değildir.

Rusya’da yükselen maliyetler, 2021 yılına düşük üretimle başlanmasına neden olmuştur. Artan maliyetlerin piliç eti ve yumurtanın yurt içi fiyatlarını yükselteceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle Rus hükümeti gelecekte sorun yaşamamak için, ulusal kuluçkalık yumurta üretimini artırmayı planlamaktadır (Anonim, 2021b).

ABD’de 2021 yılı Şubat ayında 174,6 \$/ton olan yumurta market fiyatı bir önceki yılın

aynı ayına göre %22,5 oranında artmıştır. 2021 yılı şubat ayında 127,3 \$/ton olan tavuk eti fiyatı ise bir önceki yıla göre %4,8 artmıştır. Fiyatlardaki bu yükseliş kümes hayvancılığı üretiminde lider ve ikinci büyük ihracatçı olan ABD’de başta yumurta olmak üzere diğer ülkelerde de 2021 yılında fiyatların artacağı düşünülmektedir (USDA, 2021b). Ukrayna’da 2021 yılında azalan arz ve hammadde pazarındaki fiyat istikrarsızlığı nedeniyle fiyatların artması beklenmektedir.

TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye Kümes Hayvancılığı Durum

Türkiye'deki kümes hayvanları tesislerinde iyi bir organizasyon yapısı ile entegre üretim yapılmaktadır. Entegrasyon modeli genellikle damızlık sürülerini, kuluçkahaneleri, broiler sürülerini, yem silolarını, kesimhaneleri, işleme ile temizleme sistemlerini ve pazarlamayı kapsamaktadır. Türkiye'de 2019 yılı itibarıyla 74 kuluçkahane, 338 işletmeye ait 2.439 adet damızlık kümesi, 7.807 işletmeye ait 12.725 etlik tavuk kümesi ve 2.837 işletmeye ait 5.058 yumurtacı tavuk kümesi bulunmaktadır (Ek Tablo 25). Türkiye'de 2020 yılında kümes hayvanlarının sayısı 386 milyon adet olup, bunun en büyük bölümünü %98,3 ile tavuk oluşturmaktadır. Hindi %1,2, kaz %0,4 ve ördek ile Beç tavuğu %0,1 paya sahip olan diğer kümes hayvanlarıdır (Tablo 2).

Türkiye'de 2020 yılında 489 bin tonluk kanatlı eti ihracatı bulunmakta olup, bunun

%97,3'ü tavuk etidir. Kanatlı eti ihracatının %1,8'ini hindi eti ve %0,9'unu Beç tavuğu oluşturmaktadır (Ek Tablo 30).

TÜİK verilerine göre sadece tavuk yumurtası üretim miktarı bulunmakta olup, 2020 yılı üretimi 19,8 milyar adettir. Kuluçkaya basılan yumurtanın %90,1'i etlik piliç civciv üretimi, %9,5'i yumurtacı tavuk civcivi üretimi ve %0,4'ü hindi civcivi üretimi içindir. Türkiye'de 2020 yılında kabuklu yumurta ihracatı 218 bin ton olup, bunun %99,97'sini tavuk yumurtası oluşturmaktadır. Ayrıca 55 ton kabuksuz yumurta ve sarıları ihraç edilmiştir. Türkiye'de kanatlı hayvan grubuna çeşitli hayvan türleri girmekle beraber, ağırlıklı olarak eti ve yumurtası için tavuk yetiştirilmesi nedeniyle bu raporda tavuk eti ve tavuk yumurtası detaylı olarak ele alınmıştır.

Türkiye'de Tavuk Eti Durum

Türkiye'de et tavuğu sayısı arttı

2020 yılında et tavuğu sayısı bir önceki yıla göre %16,3 oranında artarak 258 milyon adet ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

2020 yılında kümes hayvanlarının %66,9'unu et tavuğu oluşturmuştur (Ek Tablo 22).

Tablo 2. Türkiye'de 2020 yılı kümes hayvanı sayıları (bin adet)

Hayvan Türleri	Miktar (bin adet)	Pay (%)
Kümes hayvanları	386.081	100,0
Tavuk	379.349	98,3
Et tavuğu	258.046	66,9
Yumurta tavuğu	121.303	31,4
Hindi	4.798	1,2
Kaz	1.374	0,4
Ördek ve Beç tavuğu	560	0,1

Kaynak: Ek Tablo 22

Et tavuğu varlığı bölgeler bazında incelendiğinde, 2020 yılında Doğu Marmara ve Ege Bölgesi'nin toplamda %61,6 paya

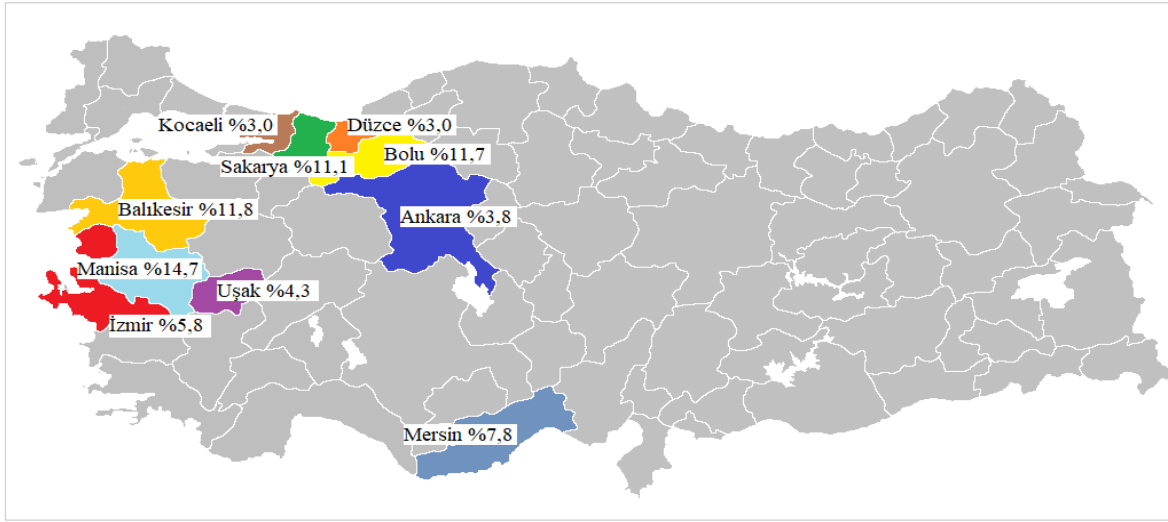
sahip olduğu görülmektedir. Doğu Marmara 88,8 milyon adet et tavuğu sayısı bakımından lider konumdayken, Ege

Bölgesi'nde 70,2 milyon adet ve Batı Marmara'da 37,6 milyon adet et tavuğu bulunmaktadır. Başlıca bölgeler arasında tavuk sayısında en büyük artış %34,1 ile Batı Anadolu, %20,3 ile Ege ve %19,5 ile Doğu Marmara'da gerçekleşmiştir. (Ek Tablo 26). 2020 yılında Türkiye et tavuğu sayısı bakımından ilk sırada yer alan Manisa, 37,8 milyon adet ile %14,7'lik paya sahip olmuştur. Balıkesir 30,5 milyon adet, Bolu, 30,3 milyon adet ve Sakarya ise 28,7 milyon

adet et tavuğu varlığı ile diğer önemli iller arasında yer almaktadırlar (Ek Tablo 28).

Et tavuğu sayısı bakımından önde gelen ilk on il Şekil 11'de verilmiş olup 2020 yılında bu illerin toplam et tavuğu sayısının %76,9'unu oluşturduğu görülmektedir. Başlıca iller arasında tavuk sayısında en büyük artış %40,8 ile Kocaeli, %40,7 ile Ankara ve %35,3 ile Manisa'da gerçekleşmiştir.

Şekil 11. 2020 yılı Türkiye et tavuğu sayısı bakımından başlıca iller (%)

Kaynak: Ek Tablo 28

Türkiye'de tavuk eti üretimi azaldı

Türkiye'de kesilen tavuk sayısı 2018 yılında 1,23 milyar adet ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2020 yılında ise bir önceki yıla göre %0,5 azalışla 1,20 milyar adet tavuk kesilmiştir. Tavuk eti üretimi kesilen tavuk sayısındaki artışa paralel olarak 2018 yılında 2,2 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2020 yılına gelindiğinde bir önceki yıla göre %0,1 azalış gösteren tavuk eti üretimi 2,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Şekil 12).

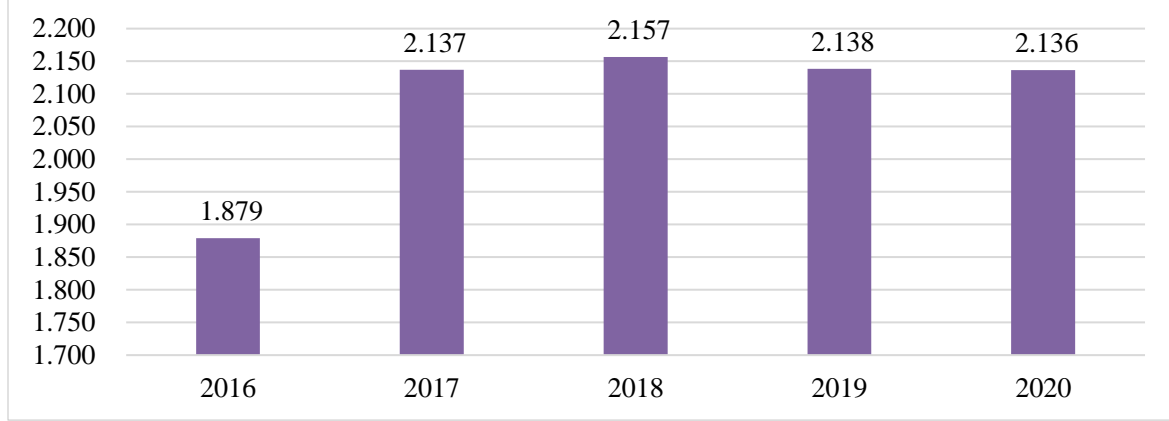
Türkiye'de tavukçuluk sektörünün yıllar itibarıyla büyüdüğü, ancak son dört yıldır iç ve dış talebin azalmasıyla durağanlaştığı görülmektedir. Tavuk eti fiyatının yüksek

seyreden kırmızı et fiyatının oldukça altında olması ile artan ihracat miktarı 2018 yılında da büyümenin devam etmesine neden olmuştur. Ancak TL'nin dolar karşısında değer kaybetmesi başta yem hammaddeleri olmak üzere ithal girdilerin fiyatlarının artmasına yol açmış ve buna ek olarak yurt içinde yem hammadde üretiminin sınırlı olması kanatlı sektörünün yavaşlamasına neden olmuştur. Üreticilerin kapasitelerini düşük tutmasına neden olan bu faktörlere ek olarak Irak ile yaşanan ihracat sorunları ve restoran ile otellerin COVID-19 salgını nedeniyle kapanması üretimin azalmasına yol açmıştır. Türkiye 2020 yılında piknik sezonu ve ramazan nedeniyle üretimin

yüksek olduğu aylarda (Mart-Nisan) COVID-19 salgınıyla karşı karşıya kalmıştır. Salgın nedeniyle otel ve restoranların kapatılması gibi önlemler

tavuk eti stoklarının artmasına yol açmıştır. Bu durum 2020 yılında tavuk eti üretiminde yavaşlamanın en önemli nedenlerinden biri olmuştur.

Şekil 12. Türkiye tavuk eti üretimi (bin ton)

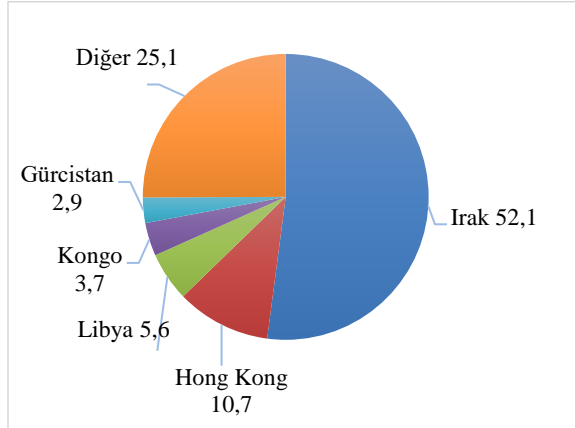

Kaynak: Ek Tablo 23

Türkiye tavuk eti ihracatı arttı

Kanatlı sektöründe ihracatçı olan Türkiye’de 2020 yılında 476 bin ton ile rekor seviyesine ulaşan tavuk eti ihracatı bir önceki yıla göre %8,3 oranında artmıştır (Ek Tablo 30).

Şekil 13. 2020 yılı Türkiye tavuk eti ihracatında önemli ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 35

Türkiye tavuk eti ihracatında önemli olan ülkeler Şekil 13’de verilmiş olup, 2020 yılında ihracatın yarısından fazlasının (%52,1) Irak’a yapıldığı görülmektedir. 2009 yılından beri tavuk eti ihracatında liderliği koruyan Irak’a 2020 yılında 247,9 bin ton, Hong Kong’a 50,8 bin ton ve Libya’ya 26,5 bin ton tavuk eti ihracatı

yapılmıştır. Kongo, Gürcistan ve Filipinler tavuk eti ihracatında diğer önemli ülkelerdir (Ek Tablo 35).

2020 yılında Irak’a yapılan tavuk eti ihracatında %4,9’luk sınırlı bir artış görülürken en büyük artış, ihracatın 4 katına çıktığı Filipinler ve 2 katına çıktığı Suriye’de olmuştur. Ayrıca %37,1 ile Hong Kong, %32,0 ile Gürcistan %29,0 ile Libya ihracatta en büyük artışın olduğu diğer ülkelerdir. Kuveyt ve Afganistan ihracat artışları ile 2020’de göze çarpan ülkeler olmuştur. 2020 yılında gerçekleştirilen tavuk eti ihracatında bir önceki yıla göre azalış gösteren ülkeler incelendiğinde ise, %47,2 ile Angola ve %24,6 ile BAE ön sıralarda yer almaktadır (Ek Tablo 35).

Türkiye’de 2020 yılı tavuk eti ihracat değeri bir önceki yıla göre %9,8 oranında azalarak 491 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında tavuk eti ihracat miktarı en yüksek seviyesine ulaşsa da ihracat değeri bakımından 634 milyon dolar olan 2014 yılının altında kalmıştır. Bu durum son

yıllarda döviz kurlarında meydana gelen artıştan kaynaklanmaktadır (Ek Tablo 36). Türkiye tavuk eti ihracatının yarısına sahip olan Irak, yerli üretimi geliştirmek amacıyla kanatlı ürünlerine uyguladığı gümrük vergisini büyük oranda artırmış ve kanatlı eti ve ürünlerine yönelik ithalatı yasaklamıştır. Irak ile yaşanan bu sıkıntıların yanı sıra Orta Doğu'da ki karışıklıklar beyaz et sektöründe sıkıntıya yaşamasına neden olsa da ihracat devam etmektedir. Ayrıca 2020 yılı itibarıyla tüm dünyayı saran COVID-19 salgını tedarik zincirinde sorun yaratmakta ve ihracatı yavaşlatmaktadır. Bu doğrultuda büyük ölçüde Irak pazarına bağlı olan Türkiye'nin tavuk eti ihracatının devamlılığı için ihracat pazarının çeşitlendirilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması büyük önem taşımaktadır. FAO verilerine göre 2019 yılında Türkiye dünya tavuk eti ihracatında 5. sıraya yükselmiştir. Ayrıca Türkiye'de 2019 yılında üretilen tavuk etinin %20,6'sı ihraç edilirken 2020 yılında %22,3'ü ihraç edilmiştir.

Türkiye tavuk eti ithalatı

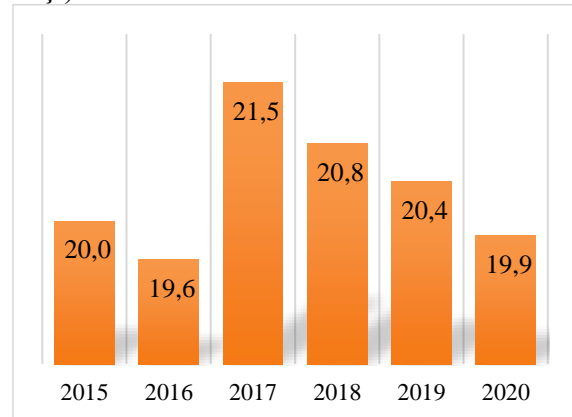
Türkiye kanatlı hayvancılık sektörü tavuk eti üretimi bakımından kendine yeterli ve ihracatçı bir ülke konumundadır. Ancak damızlık materyal bakımından dışa bağımlı durumda olan Türkiye'de, etlik piliç damızlıkların tamamı ithal edilmektedir. Bununla birlikte yurtdışından 5 adet etçi saf hat getirilerek melezleme çalışmaları başlamış olup, Anadolu-T adı verilen ilk yerli etçi hat elde edilmiştir.

Türkiye tavuk eti tüketimi azaldı

2020 yılında bir önceki yıla göre %2,2 oranında azalarak 1,7 milyon ton tavuk eti tüketilmiştir (Tablo 3). Türkiye'de tavuk etinin ucuz protein kaynağı olması, hazırlanmasının kolaylığı, çok çeşitli yemeklerde kullanılabilmesi ve fiyatının

kırmızı ete kıyasla ucuz olması tavuk etinin tercih edilmesinin en önemli nedenlerindedir. 2020 yılında yem hammadde fiyatlarının yükselmesi tavuk eti fiyatlarında artışa neden olmuştur. Tavuk eti tüketimindeki azalmanın 2020 yılı tavuk eti fiyatlarının yüksek seyretmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca COVID-19 kısıtlamaları ve yemek hizmeti sunan yerlerin bir süre kapalı olması ile COVID-19 salgınının turizme olan etkilerinin bir sonucu olarak tüketimin olumsuz yönde etkilendiği düşünülmektedir. Bununla birlikte kümes hayvanı üretiminde antibiyotik ve hormon kullanımına yönelik iddialar ve bilgi kirliliği tüketiciler üzerinde yanlış algı yaratmakta olup bu durum bazı tüketicilerin tavuk eti tüketiminden kaçınmalarına yol açmaktadır.

Şekil 14. Türkiye tavuk eti tüketimi (kg/kişi başı)

Kaynak: TEPGE Hesaplamaları

Kişi başı tavuk eti tüketimi 2020 yılında %2,8 oranında azalarak 19,9 kg olarak gerçekleşmiştir. Şekil 14'de Türkiye'de kişi başı tavuk eti tüketimi verilmiş olup, son üç yıldır azaldığı görülmektedir. Türkiye tavuk eti arz ve kullanım miktarı 2018 yılında en yüksek seviyesine ulaşan tavuk eti arz ve kullanımı son iki yıldır az da olsa düşüş eğilimindedir. 2020 yılında bir önceki yıla göre %0,1 azalarak yaklaşık 2,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılındaki bu azalış miktarı olarak incelediğimizde sadece 2 bin ton olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Türkiye tavuk eti arzı ve kullanımını (bin ton)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ¹
ARZ							
Üretim	1.909	1.879	2.137	2.157	2.138	2.136	2.185
İthalat ²	1	0	3	6	1	1	0
Top. Arz	1.910	1.879	2.140	2.163	2.139	2.137	2.185
KULLANIM							
İhracat	334	314	404	453	440	476	491
Tüketim ³	1.576	1.565	1.736	1.709	1.699	1.661	1.694
Top. Kull.	1.910	1.879	2.140	2.163	2.139	2.137	2.185

Kaynak: TÜİK ve TEPGE Hesaplamaları. ¹Tahmin, ²Karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen tavuk eti sevkiyatlarının TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir.

³TEPGE Hesaplamaları

Türkiye Tavuk Yumurtası Durum

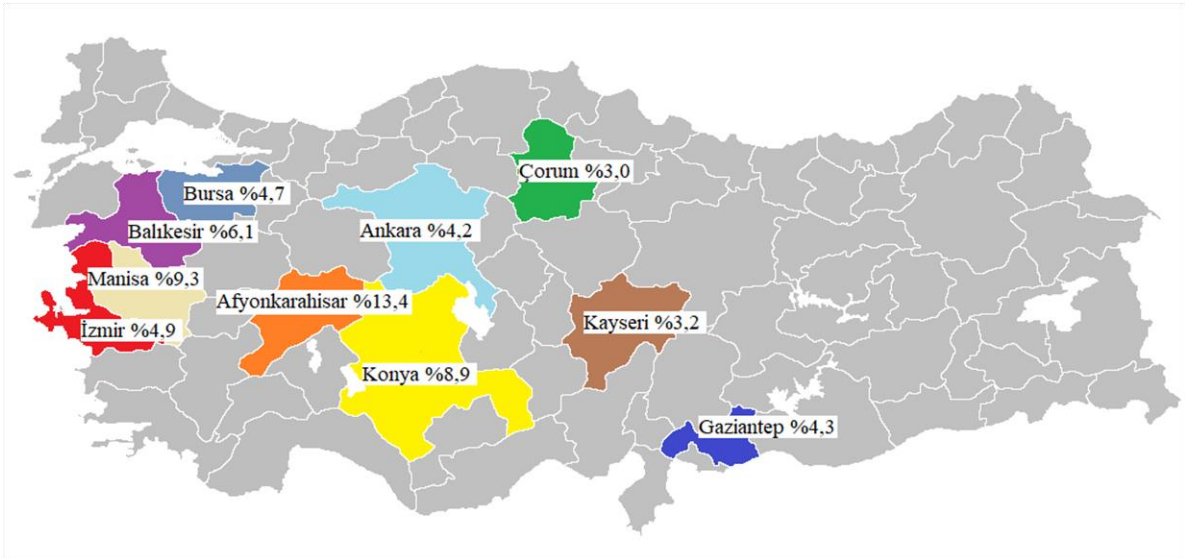
Türkiye’de yumurta tavuğu sayısı arttı

Yumurta tavuğu sayısı 2020 yılında bir önceki yıla göre %0,5 oranında artarak 121 milyon adete ulaşmıştır. 2020 yılında kümes hayvanlarının %31,4’ünü oluşturan yumurta tavuğu sayısı, 2018 yılında 124 milyon adet ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Ek Tablo 22).

Türkiye’de tavuk eti üretiminde yaygın olan entegre üretim yapısına yumurta tavukçuluğunda pek rastlanmamaktadır. Bu yüzden yumurta tavukçuluğundaki işletmeler daha bağımsız olup; büyük şehirlere yakın yerlerde yoğunlaşsa da

Türkiye’nin her tarafına yayılmış durumdadır. 2020 yılında yumurta tavuğu sayısının %60,4’ü Türkiye’nin üç bölgesinde toplanmıştır. Yumurta tavuğu sayısı bakımından lider olan Ege bölgesi 41,7 milyon adet ile %34,4’lük paya sahip olmuştur. Batı Anadolu 17,2 milyon adet yumurta tavuğu varlığı ile ikinci olurken Doğu Marmara 14,5 milyon adet yumurta tavuğu varlığı ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2020 yılında Ege ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin payı artarken Batı Anadolu ve Doğu Marmara’nın payları azaldığı görülmektedir (Ek Tablo 27).

Şekil 15. 2020 yılı Türkiye yumurta tavuğu sayısı bakımından başlıca iller (%)

Kaynak: Ek Tablo 29

İller bazında incelendiğinde; 2020 yılında Afyonkarahisar 16,3 milyon ton yumurta tavuğu varlığı ve %13,4 pay ile lider olmuştur. Manisa 11,3 milyon adet, Konya 10,8 milyon adet ve Balıkesir 7,4 milyon adet yumurta tavuğu varlığı ile diğer önemli illerdir (Ek Tablo). Yumurta tavuğu sayısı bakımından önde gelen ilk on il Şekil 15’de verilmiş olup 2020 yılında bu illerin toplam yumurta tavuğu sayısının %62,0’sini oluşturduğu görülmektedir. Başlıca iller arasında 2020 yılı tavuk sayısında en büyük artış 21 katına çıkan Uşak, %15,0 ile Ankara ve %12,6 ile Balıkesir’de gerçekleşmiştir. En büyük azalış ise %27,8 ile Bursa, %23,2 ile İzmir ve %13,7 ile Konya’da olmuştur (Ek Tablo 29).

Türkiye yumurta üretim miktarı azaldı

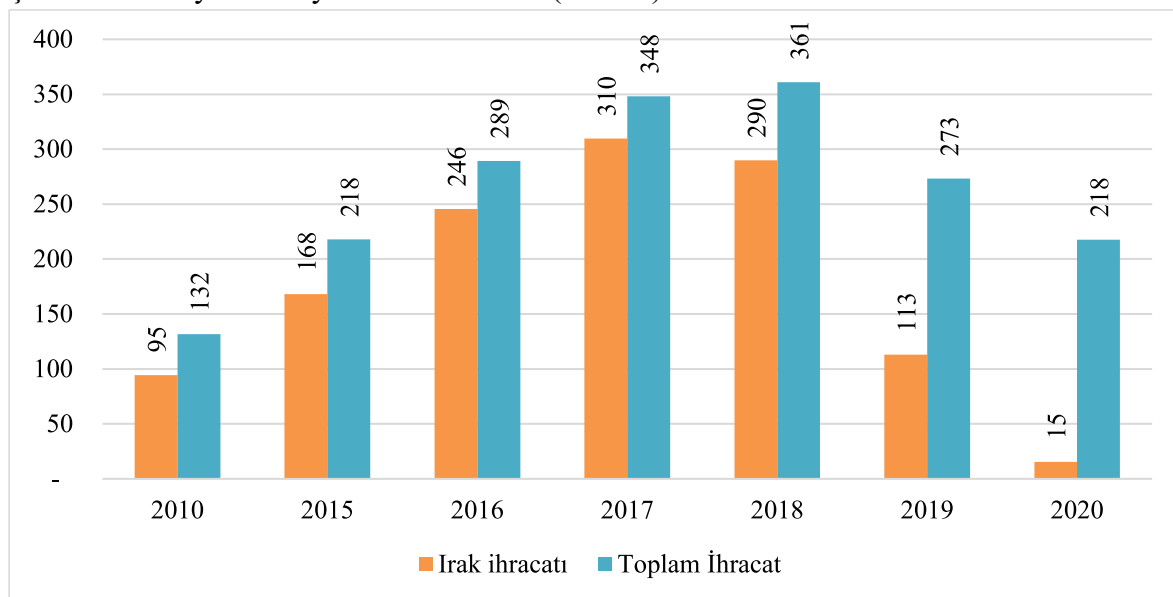
Türkiye’de tavuk yumurtası üretim miktarı bir önceki yıla göre %0,6 oranında azalarak 2020 yılında 1,2 milyon tona (19,8 milyar adet) düşmüştür (Ek Tablo 16). Mevcut kapasite ile büyüme eğiliminde olan sektör, 2019 yılında maksimum üretim seviyesine ulaşmış ancak Irak’ın yumurta ithalatına yasak getirmesiyle sektör büyük ölçüde

etkilenmiştir. Ayrıca tüm dünyada ticarete aksamalara neden olan COVID-19 salgınının 2020 yılında üretimin azalmasında etkili olduğu söylenebilir. Döviz kurunda meydana gelen dalgalanmalara bağlı olarak artan yem fiyatları üretimi etkilemektedir.

Türkiye tavuk yumurtası ihracatı azaldı

Türkiye’de 2018 yılında 361 bin ton ile en yüksek seviyesine ulaşan tavuk yumurtası ihracat miktarı, Şekil 16’da görüldüğü gibi son iki yıldır önemli ölçüde azalmıştır. 2020 yılında bir önceki yıla göre %20,3 oranında azalan yumurta ihracatı 218 bin tona düşmüştür. Bu düşüşün en önemli nedeni son 10 yıldır yumurta ihracatının %70’den fazlasının yapıldığı ülke olan Irak’ın yerli üretimi arttırmak amacıyla yumurta ithalatını yasaklamasıdır. Irak ile yaşanan ihracat kayıpları farklı ülkelere yapılan ihracatlar ile telafi edilmeye çalışılsa da ihracattaki bu önemli azalışın önüne geçilememiştir. COVID-19 salgınının neden olduğu ticaretteki aksaklıklar ve yavaşlama da ihracatın azalmasında etkili olmuştur.

Şekil 16. Türkiye tavuk yumurtası ihracatı (bin ton)

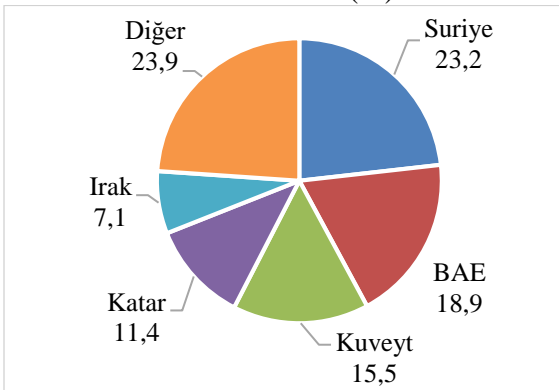
Kaynak: Ek Tablo 39

Türkiye’de ihracatı yapılan kabuklu yumurtanın neredeyse tamamını tavuk yumurtası oluşturmaktadır. Bu yumurtaların %86,0’sını sofralık (taze) yumurtalar oluştururken %14,0’ünü kuluçkalık ve damızlık yumurtalar oluşturmaktadır (Ek Tablo 39).

Türkiye tavuk yumurtası bakımından kendine yeterli ve ihracatçı bir ülke konumunda olup, 2020 yılında üretilen yumurtanın %15,1’i ihraç edilmiştir. 2017 yılında üretilen yumurtanın %27,8’si ihraç edilirken son üç yılda bu oran azalış göstermiştir.

Türkiye’de 2020 yılı tavuk yumurtası ihracatında 50,6 bin ton ile Suriye liderken, 41,2 bin ton ile BAE, 33,6 bin ton ile Kuveyt, 24,9 bin ton ile Katar ve 15,5 bin ton ile Irak diğer önde gelen ülkeler olmuştur. Yumurta ihracatında önemli olan bu beş ülkenin ihracattaki payları Şekil 17’de verilmiş olup toplamda %76,1 paya sahip oldukları görülmektedir.

Şekil 17. 2020 yılı Türkiye yumurta ihracatında önemli ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 37

Irak 2019 yılına kadar yumurta ihracatında en önemli ülke olma özelliğine sahipken, son yıllarda almış olduğu ithalat tedbirleri nedeniyle yumurta ihracatının önemli ölçüde azaldığı görülmektedir (Şekil 16). 2017 yılında yumurta ihracatında %88,9 paya sahip olan Irak’ın 2020 yılındaki payı %7,1’e kadar düşmüştür. 2020 yılında Irak

yumurta ihracatı 2017 yılına göre %95,0 oranında azalmıştır. Bu durum Irak’ın yerli üretimi teşvik etmek için aldığı tedbirlerin Türkiye’nin Irak’a olan yumurta ihracatını bitirme noktasına getirdiğini göstermektedir. 2020 yılında Irak ilk kez liderlik konumunu başka bir ülkeye bırakarak beşinci sıraya gerilemiştir.

2020 yılında bir önceki yıla göre başlıca ülkeler arasında en büyük ihracat artışı 11 katına çıkaran Afganistan, 2 katına çıkaran BAE ve 3 katına çıkaran Umman’da olmuştur. Yumurta ihracatındaki en büyük azalış ise %86,3 ile Irak, %19,5 ile Kuveyt ve %9,4 ile Suriye’de olmuştur. Irak ile yaşanan ihracattaki kayıplar başta Suriye olmak üzere BAE ve Kuveyt gibi ülkelerle telafi edilmeye çalışılsa da istikrar sağlanamadığından ihracattaki azalmanın önüne geçilememiştir (Ek Tablo 37).

Türkiye’de tavuk yumurtası ihracat değeri 2018 yılında 430 milyon dolar ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Son iki yıldır düşüş eğiliminde olan ihracat değeri bir önceki yıla göre %13,2 oranında azalarak 2020 yılında 256 milyon dolar olmuştur (Ek Tablo 38).

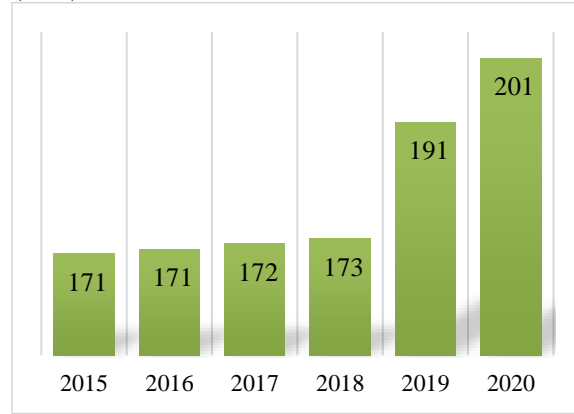
Türkiye yumurta ithalat miktarı arttı

Damızlık yumurta açısından dışa bağımlı olan Türkiye’de yumurta ithalatının tamamı kuluçkalık/damızlık yumurtalardan oluşmaktadır. 2020 yılında ithal edilen kuluçkalık/damızlık yumurta miktarı %1,6 oranında artarak 1.950 ton olarak gerçekleşmiştir. Yumurta ithalatının gerçekleştirildiği en önemli ülke Birleşik Krallık olup; 2020 yılı yumurta ithalatının %77,8’i bu ülkeden yapılmıştır. Hollanda ise %9,4’lük pay ile 2020 yılında ikinci sıraya yükselmiştir. 2020 yılında Macaristan’dan yapılan ithalatın %71,8 ve ABD’den yapılan ithalatın %55,5 oranında azaldığı görülmüştür (Ek Tablo 41).

Türkiye yumurta tüketimi arttı

Türkiye’de 2020 yılı yumurta tüketimi bir önceki yıla göre %5,7 artarak 1 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Tablo 4). Kişi başına yumurta tüketimi ise bir önceki yıla göre %5,2 oranında artarak 201 adede yükselmiştir (Şekil 18). Son iki yıldır Irak’ın uyguladığı politikalar sonucunda Türkiye’nin yumurta ihracatı önemli ölçüde azalmıştır. Bu doğrultuda ihraç edilemeyen yumurtanın yurtiçine yönlendirilmesiyle tüketimin arttığı söylenebilir.

Şekil 18. Türkiye kişi başı yumurta tüketimi (adet)

Kaynak: TEPGE Hesaplamaları

Tablo 4. Türkiye tavuk yumurtası arzı ve kullanımı (bin ton)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ¹
ARZ							
Üretim	1.045	1.131	1.205	1.228	1.244	1.237	1.257
İthalat	-	-	-	-	-	-	-
Top. Arz	1.045	1.131	1.205	1.228	1.244	1.237	1.257
KULLANIM							
İhracat	205	276	335	340	251	187	188
Tüketim ²	840	855	870	887	993	1.050	1.069
Top. Kull.	1.045	1.131	1.205	1.228	1.244	1.237	1.257

Kaynak: TÜİK, 2021 (İthalat/ihracat GTİP: 040721; Tavuk Yumurtaları (taze)) 1/Tahmin 2/TEPGE Hesaplamaları

2020 yılında Türkiye’de yumurta arz ve kullanım miktarı bir önceki yıla göre %0,6 oranında azalarak 1,2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 4). Tablo 4 incelendiğinde son 5 yıldır artış eğiliminde olan yumurta arz ve kullanımının 2020 yılında azaldığı görülmektedir.

Türkiye’de Maliyet ve Fiyatlar

Türkiye’de kanatlı hayvancılık sektörü üretim maliyetinin en büyük kısmını %68 oran ile yem gideri oluşturmaktadır. Üretim maliyetlerinin %14’ü ise civciv gideri olup diğer giderler Tablo 5’de görülmektedir.

Tablo 5. Broiler üretim maliyet kalemleri tablosu (42 gün)

Maliyet Kalemleri	%
Yem	68,0
Civciv	14,0
Enerji	4,8
İş gücü+bakım/onarım+amortisman	4,5
Genel idari giderler	3,5
Sağlık+ dezenfeksiyon	2,7
Yakalama-yükleme-altlık	2,5
Toplam	100,00

Kaynak: BESD-BİR, 2021

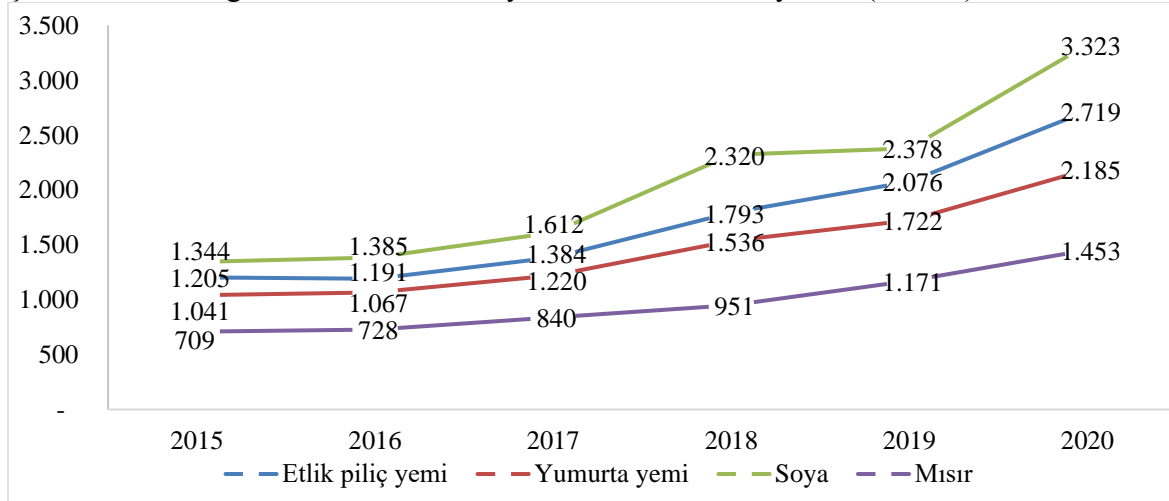
Kanatlı hayvancılıkta kullanılan yem hammaddelerinin başında mısır ve soya gelmektedir. Bu hammaddelerin büyük bir

bölümünün ithalat yolu ile karşılanması yem giderlerini yükseltmektedir.

2020 yılında kullanılan kanatlı yemi miktarı bir önceki yıla göre %0,01 azalarak 10 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Üretilen kanatlı yeminin %53,8'ini etlik piliç yemi, %37,0'sini yumurta yemi ve %9,2'sini diğer kanatlı yemleri oluşturmaktadır (TÜRKİYEM-BİR, 2021). Bu yemlerin ana girdisi mısır ve soya fasulyesidir. Türkiye'de mısır üretimi 2020 yılında bir önceki yıla göre %8,3 oranında artarak 6,5 milyon ton, mısır ithalatı ise bir önceki yıla göre %42,5 azalarak 2,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Soya fasulyesi üretimi ise 2020 yılında bir önceki yıla göre %3,3 artarak 155 bin ton olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında ithal edilen soya fasulyesi miktarı ise 2,9 milyon ton olup, bir önceki yıla göre %11,7 artış göstermiştir. 2020 yılında mısır ihtiyacının %24,1'i, soyanın ise %95,0'i ithalat yolu ile karşılanmıştır (Ek Tablo 44). Bu durum üretim maliyetini yükseltmekte ve dış ticarete rekabet şansını

azaltmaktadır. Türkiye'de yem ve hammadde fiyatlarının yıllar itibariyle değişimi Şekil 19'da verilmiş olup, fiyatların genel itibarıyla artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Karma yem fiyatları yem hammadde fiyatlarına bağlı olarak yükseldiğinden benzer bir artış eğilimi bulunmaktadır. Türkiye Yem Sanayicileri Birliği verilerine göre, 2020 yılında bir önceki yıla göre mısırın ton fiyatı %24,0 artarak 1.453 TL ve soyanın ton fiyatı %39,7 artarak 3.323 TL olarak gerçekleşmiştir. Etlik piliç yeminin ton fiyatı %31,0 artarak 2.719 TL ve yumurta yeminin ton fiyatı %26,9 artarak 2.185 TL'ye yükselmiştir. Karma yem fiyatları yem hammadde fiyatlarındaki artışa bağlı olarak yükselmekte olup yem hammaddesi bakımından dışa bağımlı olduğundan döviz kurlarında meydana gelen artış fiyatları büyük ölçüde etkilemiştir.

Şekil 19. Yıllara göre ortalama kanatlı yem ve hammadde fiyatları (TL/ton)

Kaynak: Ek Tablo 43

2020 yılında COVID-19 önlemleri sırasında, yüksek girdi maliyetlerine rağmen sınırlı fiyat artışı gösteren tek ürün tavuk eti olmuştur. Tavuk eti fiyatları, enflasyona bağlı olarak 2020 Nisan ayına kadar bir önceki yıla göre %11 artma eğilimindeyken, yüksek girdi maliyetlerine rağmen COVID-

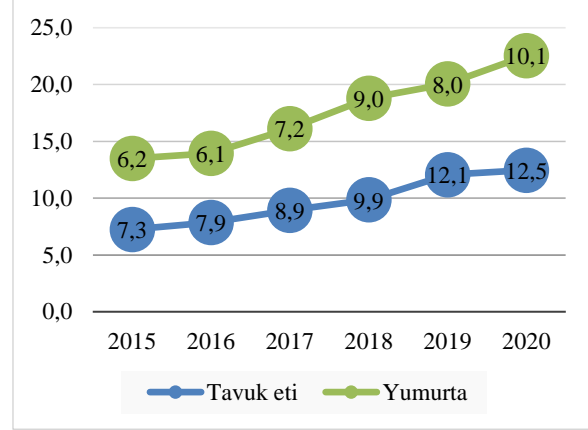
19 salgın sürecinde fiyatlar düşme eğilimi göstermiştir (USDA, 2020f). Tavuk eti ihrac fiyatları incelendiğinde ise 2020 yılında bir önceki yıla göre daha düşük fiyatlarla ihracat yapıldığı görülmektedir. 2020 yılında tavuk eti ihracat miktarı bir önceki yıla göre %10 artarken, ihracat değeri ise %8 azalmıştır.

Tavuk eti fiyatlarında meydana gelen bu azalmanın nedeni COVID-19 salgınına yönelik kısıtlamaların tavuk eti stoklarında artışa yol açmasıdır. 2020 yılında tavuk eti üretici fiyatı bir önceki yıla göre %5,3 oranında artarak 8,3 TL/kg'a tüketici fiyatı ise %3,4 oranında artarak 12,5 TL/kg'a yükselmiştir (Ek Tablo 45, 46).

2020 yılında tavuk yumurtası üretici fiyatı bir önceki yıla göre %2,7 artarak 0,38 TL/adet (6,08 TL/kg), tüketici fiyatı ise %26,0 oranında artarak 0,63 TL/adet (10,08 TL/kg) olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 45,46). 2020 yılında tavuk eti üretici ve tüketici fiyatı ile yumurta üretici fiyatlarında sınırlı bir artış görülürken, Şekil 20'de görüldüğü gibi yumurta tüketici fiyatında önemli bir artış olmuştur. Yumurta tüketici fiyatındaki artışın en önemli nedeni başta soya olmak üzere hammadde fiyatlarındaki artıştır. Döviz artışı, üretimin azalması ve iç talepteki artış diğer önemli nedenlerdir. Ayrıca 2019 yılı yumurta tüketici fiyatlarındaki meydana gelen anormal düşüş

de fiyatların çok fazla arttığı algısına yol açmıştır.

Şekil 20. Türkiye'de tüketici fiyatları (TL/kg)*

Kaynak: Ek Tablo 46 *16 yumurta=1 kg

Tavuk eti/yem paritesi Tablo 6'da verilmiş olup 2020 yılında paritelerin azaldığı görülmektedir. 2020 yılında 1 kg tavuk eti ile 3,05 kg etlik piliç yemi, 2,50 kg soya ve 5,71 kg mısır alınabilmektedir. 2020 yılında tavuk eti/etlik piliç yemi paritesi bir önceki yıla göre %19,6, tavuk eti/soya paritesi %24,6 ve tavuk eti/mısır paritesi %15,1 oranında azalış göstermiştir.

Tablo 6. Tavuk eti¹/yem paritesi (TL/kg)

Parite	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk eti/ Etlik piliç yemi	4,22	4,51	4,36	3,50	3,80	3,05
Tavuk eti/ Soya	3,79	3,88	3,75	2,70	3,31	2,50
Tavuk eti/ Mısır	7,18	7,38	7,19	6,59	6,73	5,71

Kaynak: Ek Tablo 43,45 ¹/Tavuk eti üretici fiyatı alınmıştır.

Tavuk yumurtası/yem paritesi Tablo 7'de verilmiş olup 2020 yılında paritelerin azaldığı görülmektedir. 2020 yılında 1 koli tavuk yumurtası ile 5,22 kg yumurta yemi, 3,43 kg soya ve 7,85 kg mısır

alınabilmektedir. 2020 yılında tavuk yumurtası/yumurta yemi paritesi bir önceki yıla göre %19,1, tavuk eti/soya paritesi %26,5 ve tavuk eti/mısır paritesi %17,2 oranında azalış göstermiştir.

Tablo 7. Tavuk yumurtası¹/yem paritesi (TL/kg)

Parite	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk yumurtası/Yumurta yemi	6,92	8,15	7,62	6,84	6,45	5,22
Tavuk yumurtası/Soya	5,36	6,28	5,77	4,53	4,67	3,43
Tavuk yumurtası/Mısır	10,16	11,95	11,07	11,04	9,48	7,85

Kaynak: Ek Tablo 1, 2,3 ¹/30 adet (1 koli) tavuk yumurtası üretici fiyatı alınmıştır.

Hem tavuk eti hem de yumurta paritelerindeki azalmanın en önemli nedeni döviz kuruna bağlı olarak artan yem fiyatlarıdır. Ayrıca yem fiyatlarındaki bu artışa rağmen üretici fiyatlarındaki artışın sınırlı kalması paritelerin düşüşünde etkili olmuştur.

TÜRKİYE’DE TAHMİN

Türkiye’de girdilerin ithalata bağlı olması ve 2016 yılından bu yana TL’nin dolar karşısında değer kaybetmesi nedeniyle kanatlı sektörü büyük ölçüde etkilenmiştir. Döviz kurlarındaki artışın devam etmemesi, Irak ile yaşanan ihracat sorunlarının çözülmesi ya da yeni pazarların bulunması durumunda 2021 yılında beklenen büyümenin gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Türkiye’de 2020 yılı Mart ayından itibaren görülmeye başlayan COVID-19 salgını nedeniyle tavuk eti ve yumurta sektöründe tedarik zincirinde bazı aksaklıklar olabileceği beklentiler arasında yer almaktadır. Damızlık materyal ve hammadde bakımından dışa bağımlılık ile uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları ve COVID-19 salgınının turizme olan etkilerinin bir sonucu olarak üretimdeki artışın olumsuz yönde etkileneceği ve beklenenin altında kalacağı düşünülmektedir. Salgın kapsamında alınan tedbirler doğrultusunda sınır kapılarındaki işlemlerin uzamasının ihracatı yavaşlatacağı ve bu durumun ihracattaki büyümeyi sınırlandıracağı tahmin edilmektedir.

Türkiye Tavuk Eti Tahmin

Tavuk eti üretiminin artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizleri ile yapılan hesaplamalara göre; 2021 yılı Türkiye tavuk

eti üretiminde %3,7 oranında bir artış beklenmektedir. Ancak 2021 yılında döviz kurlarına bağlı yükselen yem fiyatları COVID-19 salgını nedeniyle yaşanan sorunlar 2021 yılı tavuk eti üretim tahminlerinin daha düşük olacağı yönündedir. Bu doğrultuda USDA verilerinde olduğu gibi 2021 yılında tavuk eti üretiminin %2 oranında artarak 2 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir.

OECD verilerine göre ise kanatlı eti üretiminde beklenen artış oranı %1,9’dur. (OECD, 2021b). Bu veriler ve Zaman Serisi Analizi sonucu tavuk eti üretiminin 2021 yılında artacağı yönündeki tahminleri desteklemektedir.

Tavuk eti ihracatının artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizleri ile yapılan hesaplamalara göre; 2021 yılı Türkiye tavuk eti ihracatında normal şartlarda %10’luk bir artış beklenmektedir. Ancak Türkiye’de yüksek yem fiyatlarının yanı sıra komşu ülkelerdeki siyasi ve ekonomik konular ile Irak hükümetinin öngörülemeyen kararları ve COVID-19 salgını gibi faktörlerin kanatlı ihracatını olumsuz etkileme potansiyeli bulunmaktadır. Söz konusu bu faktörler nedeniyle tavuk eti ihracat artış oranının beklenen altında olacağını göstermektedir.

USDA verilerine göre tavuk eti ihracatının %3 oranında artması beklenmektedir. (USDA, 2021e). Bu artış oranına göre hesaplandığında, tavuk eti ihracatının 491 bin ton ile en yüksek seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir. OECD verilerine göre ise kanatlı eti ihracatının 2021 yılında %2,7 oranında artması beklenmekte olup, kanatlı etinin büyük bir bölümünü tavuk eti oluşturması nedeniyle tahminleri desteklemektedir (OECD, 2021b).

Tavuk eti tüketiminin artması beklenmektedir

2021 yılında tavuk eti tüketiminin %2 oranında artarak 1,7 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir. OECD verilerine göre Türkiye’de kanatlı eti tüketiminin %1,7 oranında artması beklenmekte olup, kanatlı etinin büyük bölümünü tavuk oluşturması nedeniyle tüketimin artacağı yönündeki tahminleri desteklemektedir.

Türkiye’de tavuk eti, kırmızı ete alternatif olarak fiyat avantajı nedeniyle tercih edilmekte olup, bu durumun kişi başı tüketimi artıracığı düşünülmektedir. Kişi başı tavuk eti tüketiminin 2021 yılında 21,3 kg olacağı tahmin edilmektedir (USDA, 2020f). OECD verilerine göre kişi başı kanatlı eti tüketiminde %2’lik bir artış beklenmekte olup, bu orana göre yapılan hesaplamada kişi başı tavuk eti tüketiminin 20,3 kg olması beklenmektedir. Ancak COVID-19 nedeniyle restoranların kapanması ve turizmin etkilenmesi durumunda yumurta tüketiminin beklenenin altında olacağı tahminler arasındadır. Bu salgın tavuk eti tahminlerinde belirsizlik yaratmaktadır.

Türkiye Tavuk Yumurtası Tahmin

Yumurta üretiminin artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizleri ile yapılan hesaplamalara göre; 2021 yılı Türkiye tavuk yumurtası üretiminde %1,6 oranında bir artış beklenmektedir. Bu artışla yumurta üretiminin 20 milyar adet (1 milyon 257 bin ton) ile en yüksek seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir. Normal şartlarda beklenen bu üretim artışının COVID-19 kısıtlamaları ve ihracatta yaşanan sorunlar nedeniyle değişebilmesi de beklentiler arasındadır.

Yumurta ihracatının artması beklenmektedir

Zaman Serisi Analizleri ile yapılan hesaplamalara göre; 2021 yılında toplam tavuk yumurtası ihracatının %2,3 artış ile 223 bin ton olması beklenmektedir. 2021 yılı Türkiye taze (sofralık) tavuk yumurtası ihracatının ise %0,3 artış ile 188 bin ton olacağı tahmin edilmektedir. Bu veriler 2021 yılında taze (sofralık) yumurta ihracatının çok az artarak bir önceki yıl ile neredeyse aynı kalacağını göstermektedir.

Irak hükümetinin yumurta ithalatına uyguladığı yasak, Türkiye’nin Irak yumurta ihracatını bitirme noktasına getirmiş olup yeni pazar bulmakta yaşanan zorluklar yumurta ihracatındaki artışın sınırlı kalacağını en önemli göstergesidir. Ayrıca komşu ülkelerdeki siyasi ve ekonomik sorunlar ile COVID-19 salgınının yarattığı lojistik sıkıntılar; yumurta ihracatını olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. Normal şartlarda 2021 yılı yumurta ihracatında sınırlı bir artış beklense de söz konusu bu nedenler ve yumurta ihracatının son yıllardaki düşüş trendinden dolayı ihracatın bir önceki yılın gerisinde kalma ihtimali de bulunmaktadır.

Yumurta tüketiminin artması beklenmektedir

Tavuk yumurtası tüketiminin 2021 yılında %1,8 oranında artarak 1,1 milyon ton ile en yüksek seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye tavuk yumurtası tüketiminin yıllar itibariyle artış eğiliminde olması ve nüfus artması bu tahmini destekler niteliktedir. Türkiye’de ucuz protein kaynağı olarak çok fazla tercih edilen yumurtanın fiyatında meydana gelen dalgalanmalar tüketimi etkilemektedir. 2021 yılında Türkiye’de ihracatın azalmaya devam etmesi ve

COVID-19 kısıtlamalarının talebi düşürmesi durumunda oluşabilecek arz fazlasının yumurta fiyatlarını düşürme potansiyeli vardır. Yumurta fiyatlarının düşmesi durumunda yumurta tüketiminin az da olsa artacağı tahmin edilmektedir.

Her ne kadar 2021 yılı yumurta tüketiminde artış beklense de, COVID-19 salgını kapsamında alınan tedbirler tüketim tahminleri için belirsizlik ortamı yaratmaktadır.

Türkiye’de fiyat tahmini

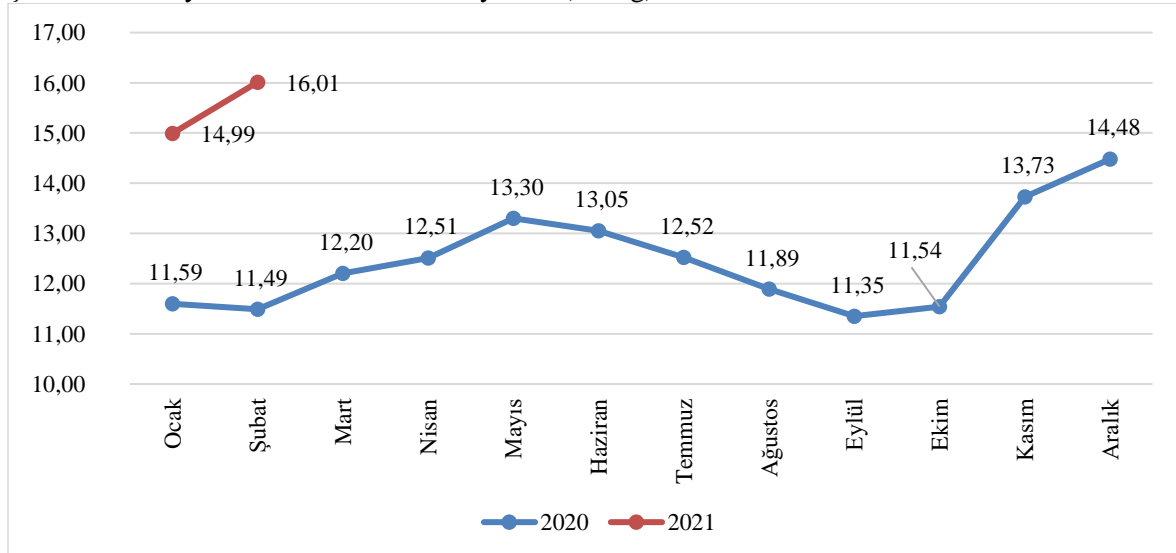
Türkiye’de fiyatların oluşmasında yem fiyatları büyük rol oynamaktadır. Yem hammaddelerinin büyük bir bölümü ithalat yolu ile karşılandığından döviz kuru artışları yem fiyatlarının belirlenmesinde en önemli faktördür. Yıl boyunca döviz kurunda meydana gelecek değişimler fiyatların seyrini belirleyeceğinden tahminlerde belirsizlik yaratmaktadır. Ancak 2021 yılı mart ayında döviz kurunda meydana gelen

artış, fiyatların artacağı görüşünü destekler niteliktedir.

2021 yılı şubat ayında 3.595 TL/ton olan etlik piliç yemi bir önceki yılın aynı ayına göre %56,3 artarken, 2.510 TL/ton olan yumurtacı yemi %30,4 artmıştır (TÜRKİYEM-BİR, 2021).

2020 yılında COVID-19 önlemleri sırasında, yüksek girdi maliyetlerine rağmen sınırlı fiyat artışı gösteren tavuk etinin 2021 yılının ilk aylarında ki artan fiyatları göze çarpmaktadır. Türkiye’de 2021 yılında ilk iki aylık fiyatlar incelendiğinde; ortalama tavuk eti üretici fiyatı 10,84 TL/kg olup, bir önceki yılın aynı dönemine göre %34,9 artmıştır. Tavuk eti tüketici fiyatları incelendiğinde ise, 2021 yılı ilk iki aylık ortalaması 15,50 TL/kg olup bir önceki yılı aynı dönemine göre %34,3 daha yüksektir. Şekil 21’de 2020 yılının son aylarında en yüksek seviyesine ulaşan tavuk eti tüketici fiyatlarının 2021 yılına daha yüksek başladığı görülmektedir.

Şekil 21. Türkiye’de tavuk eti tüketici fiyatları (TL/kg)

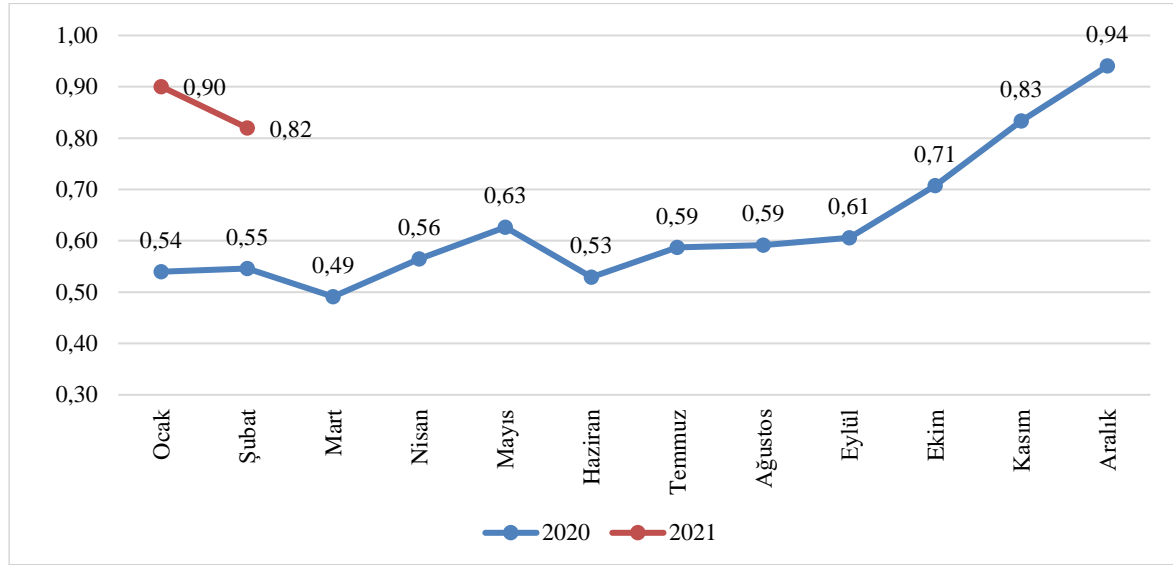

Kaynak: TÜİK, 2021

Türkiye’de ilk iki aylık fiyatlar incelendiğinde; 2021 yılı ortalama yumurta üretici fiyatı 0,48 TL/adet olup, bir önceki

yılın aynı dönemine %29,7 artış göstermiştir.

Şekil 22. Türkiye’de tavuk yumurtası tüketici fiyatları (TL/adet)

Kaynak: TÜİK, 2021

2019 yılında arz fazlalığı nedeniyle düşük seyreden yumurta tüketici fiyatları 2020 yılının son aylarına doğru artışa geçtiği ve Aralık ayında maksimum düzeye ulaştığı görülmektedir. Şekil 22 incelendiğinde, 2021 yılı yumurta tüketici fiyatı 2020 Aralık ayının altına düşse de bir önceki yılın aynı aylarına göre oldukça yüksektir. 2021 yılı ilk iki aylık yumurta tüketici fiyat ortalaması 13,76 TL/kg (0,86 TL/adet) olup bir önceki yılın aynı dönemine göre %59,3 oranında artmıştır. Bu veriler doğrultusunda yumurta

fiyatlarının 2021 yılında artacağı tahmin edilmektedir.

Tavuk eti ve yumurta fiyatlarına ilişkin 2021 verilerinin yanı sıra artan döviz kuru ve yem fiyatları, 2021 yılında fiyatların artacağı yönünde tahminleri güçlendirmektedir. Ancak COVID-19 salgını ve ihracatta yaşanan sıkıntıların devam etmesi durumunda oluşabilecek arz fazlasının fiyatları olumsuz yönde etkileyebileceği de beklentiler arasındadır.

Ek Tablolar

Ek Tablo 1. Dünya kanatlı hayvan sayısı (bin baş)

Yıl	Tavuk	Ördek	Kaz ve Beç tavuğu	Hindi	Toplam
2000	28.781.803	1.863.673	499.904	897.500	32.042.880
2005	34.444.909	2.165.581	652.784	873.378	38.136.652
2010	40.456.206	2.390.431	781.670	894.902	44.523.209
2015	43.708.801	2.218.029	702.826	893.526	47.523.182
2016	46.009.306	2.300.431	713.436	937.392	49.960.565
2017	50.153.978	2.302.137	714.658	935.914	54.106.687
2018	50.547.014	2.318.867	717.422	843.876	54.427.179
2019	51.440.779	2.347.701	722.718	840.608	55.351.806

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 10.03.2021)

Ek Tablo 2. Dünya kanatlı eti üretimi (bin ton)

Yıl	Tavuk eti	Hindi eti	Ördek eti	Kaz ve Beç tavuğu eti	Toplam kanatlı eti
2000	58.676	5.131	2.905	1.883	68.596
2005	70.607	5.228	3.364	2.065	81.264
2010	87.211	5.517	4.079	2.439	99.246
2015	103.777	5.657	4.306	2.546	116.286
2016	106.737	6.046	4.403	2.636	119.822
2017	110.857	5.889	4.361	2.592	123.699
2018	115.013	6.032	4.801	2.745	128.591
2019	118.017	5.992	4.858	2.761	131.628

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 10.03.2021)

Ek Tablo 3. Dünya yumurta üretimi (bin ton)

Yıl	Tavuk yumurtası	Diğer yumurtalar	Toplam
2000	51.133	4.038	55.171
2005	56.679	4.546	61.225
2010	64.221	5.284	69.504
2015	72.129	5.975	78.105
2016	74.102	6.106	80.208
2017	78.859	5.829	84.688
2018	80.659	5.865	86.524
2019	83.484	6.040	89.523

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 10.03.2021)

(Tavuk yumurtası: Egg in Shell, Diğer yumurtalar: Eggs, other bird, in Shell).

Ek Tablo 4. Dünya kanatlı eti ihracatı (bin ton/milyon dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
	İhracat miktarı (bin ton)							
Tavuk eti	6.888	8.102	11.654	12.816	13.326	13.874	14.326	14.562
Hindi eti	903	931	913	942	1.002	962	936	926
Ördek eti	107	102	151	214	262	352	256	196
Kaz ve Beç tavuğu eti	48	46	33	52	56	50	57	54
Toplam	7.946	9.182	12.751	14.024	14.647	15.238	15.575	15.738
Ürün	İhracat değeri (milyon dolar)							
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Tavuk eti	6.391	10.431	18.372	20.075	19.672	21.526	22.512	22.638
Hindi eti	1.315	1.683	2.098	2.509	2.405	2.245	2.320	2.411
Ördek eti	200	240	385	697	787	1.008	905	678
Kaz ve Beç tavuğu eti	105	143	154	215	255	261	314	250
Toplam	8.011	12.497	21.009	23.496	23.120	25.040	26.052	25.977

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021)

Ek Tablo 5. Dünya kanatlı eti ithalatı (bin ton/milyon dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
	İthalat miktarı (bin ton)							
Tavuk eti	5.915	7.439	10.497	11.216	11.829	12.161	12.607	12.869
Hindi eti	775	887	845	949	1.032	938	917	921
Ördek eti	165	115	153	181	190	180	182	179
Kaz ve Beç tavuğu eti	50	28	37	48	61	50	51	49
Toplam	6.904	8.468	11.533	12.394	13.112	13.330	13.756	14.019
Ürün	İthalat değeri (milyon dolar)							
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Tavuk eti	6.037	9.949	18.195	19.325	18.845	20.146	21.437	21.789
Hindi eti	1.086	1.563	2.194	2.667	2.513	2.279	2.372	2.502
Ördek eti	278	289	409	642	652	673	747	633
Kaz ve Beç tavuğu eti	114	109	181	181	238	224	250	192
Toplam	7.515	11.911	20.980	22.815	22.248	23.322	24.806	25.116

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021)

Ek Tablo 6. Dünya yumurta ihracatı (bin ton/milyon dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
	İhracat miktarı (bin ton)							
Tavuk yumurtası	945	1.111	1.826	2.066	2.017	2.205	2.358	2.322
Diğer yumurtalar	11	51	54	838	118	163	225	311
Likit yumurta	144	194	273	285	296	361	358	375
Kurutulmuş yumurta	29	48	56	77	70	69	72	77
Ürün	İhracat değeri (milyon dolar)							
	Tavuk yumurtası	957	1.390	3.222	3.587	3.140	3.567	3.862
Likit yumurta	183	284	534	572	576	732	787	721
Diğer yumurtalar	44	105	158	363	320	426	466	459
Kurutulmuş yumurta	0	167	271	353	307	316	369	339

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 10.03.2021)

(Tavuk yumurtası: Egg in Shell, Diğer yumurtalar: Eggs, other bird, in Shell).

Ek Tablo 7. Dünya yumurta ithalatı (bin ton/milyon dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
	İthalat miktarı (bin ton)							
Tavuk yumurtası	886	1.094	1.677	2.022	2.059	2.155	2.227	2.542
Likit yumurta	124	189	270	317	344	375	359	376
Diğer yumurtalar	20	18	44	144	121	94	133	264
Kurutulmuş yumurta	34	54	59	75	68	73	74	75
Ürün	İthalat değeri (milyon dolar)							
	Tavuk yumurtası	946	1.457	3.083	3.659	3.201	3.666	4.032
Likit yumurta	166	285	523	601	609	728	761	690
Diğer yumurtalar	67	87	144	422	378	367	404	373
Kurutulmuş yumurta	92	182	283	330	304	326	387	338

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 10.03.2021)

(Tavuk yumurtası: Egg in Shell, Diğer yumurtalar: Eggs, other bird, in Shell).

Ek Tablo 8. Ülkelere göre dünya tavuk eti üretimi (bin ton)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	14.072	16.275	16.971	18.403	18.708	19.141	19.568	20.155
Çin	8.364	9.367	11.592	12.075	12.831	12.970	14.168	14.497
Brezilya	5.981	7.866	10.693	13.149	13.235	13.607	13.512	13.517
Rusya Fed.	755	1.346	2.563	4.088	4.232	4.542	4.543	4.606
Hindistan	864	1.403	2.193	3.264	3.439	3.767	4.062	4.188
Endonezya	804	1.126	1.540	2.031	2.301	3.176	3.410	3.495
Meksika	1.825	2.437	2.681	2.962	3.078	3.212	3.338	3.477
Japonya	1.195	1.273	1.417	2.132	2.172	2.215	2.250	2.298
İran	803	1.237	1.666	2.061	2.142	2.182	2.231	2.280
Arjantin	958	1.010	1.598	2.093	2.055	2.116	2.069	2.203
Türkiye	643	937	1.444	1.909	1.879	2.137	2.157	2.138
Polonya	560	796	1.123	1.466	1.484	1.473	2.080	2.111
G. Afrika	817	949	1.472	1.727	1.678	1.658	1.755	1.808
Peru	510	650	1.020	1.330	1.405	1.465	1.582	1.763
Bir. Krallık	1.215	1.334	1.376	1.521	1.608	1.660	1.750	1.723
Tayland	1.046	1.007	1.220	1.629	1.600	1.642	1.680	1.719
Kolombiya	504	763	1.067	1.424	1.479	1.564	1.630	1.693
Malezya	650	860	1.108	1.511	1.676	1.598	1.588	1.648
Myanmar	213	556	1.000	1.505	1.521	1.500	1.567	1.616
Pakistan	327	384	707	1.074	1.170	1.276	1.391	1.518
Filipinler	533	650	869	1.186	1.216	1.250	1.356	1.431
İspanya	965	1.084	1.116	1.203	1.327	1.317	1.346	1.412
Ukrayna	193	497	953	1.144	1.167	1.185	1.259	1.381
Mısır	513	569	744	1.028	1.007	1.303	1.324	1.332
Kanada	904	1.001	1.051	1.137	1.179	1.237	1.300	1.328
Diğer	13.461	15.232	18.028	20.726	21.150	21.665	22.100	22.680
Toplam	58.676	70.607	87.211	103.777	106.737	110.857	115.013	118.017

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021) *İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 9. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası üretimi (bin ton)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Çin	18.547	20.724	23.483	25.890	26.864	26.565	26.849	28.454
ABD	5.017	5.350	5.437	5.757	6.047	6.351	6.518	6.707
Hindistan	2.035	2.568	3.378	4.317	4.561	4.848	5.237	5.775
Endonezya	642	857	1.121	1.373	1.486	4.633	4.688	4.753
Brezilya	1.509	1.675	1.948	2.261	2.260	2.883	3.030	3.158
Meksika	1.788	2.025	2.381	2.653	2.720	2.771	2.872	2.950
Japonya	2.535	2.481	2.515	2.521	2.562	2.601	2.628	2.640
Rusya Fed.	1.895	2.050	2.261	2.357	2.413	2.484	2.486	2.492
Türkiye	844	753	740	1.045	1.131	1.205	1.228	1.244
Ukrayna	497	748	974	960	855	887	922	954
Pakistan	344	401	556	721	761	803	848	895
Kolombiya	386	492	585	729	769	830	876	863
Malezya	391	442	587	779	821	845	805	833
Arjantin	327	389	554	765	802	813	829	830
İspanya	658	708	812	805	831	851	839	811
Bir. Krallık	569	609	658	699	722	752	777	797
Fransa	988	930	947	970	816	878	862	786
Almanya	901	795	662	801	818	826	846	763
Kore Cum.	479	515	590	724	716	715	757	735
İran	580	759	767	777	810	674	724	724
İtalya	686	722	737	707	745	728	736	717
Tayland	515	469	613	690	690	695	710	704
Nijerya	400	500	609	660	650	660	640	640
Kanada	372	399	452	497	532	552	570	586
Filipinler	243	320	387	445	462	492	534	583
Diğer	7.986	8.998	10.467	12.228	12.261	12.519	12.847	13.090
Toplam	51.133	56.679	64.221	72.129	74.102	78.859	80.659	83.484

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021) *İlk 25 ülke alınmıştır

.Ek Tablo 10. Dünya kişi başı kanatlı eti tüketimi (kg/yıl)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
İsrail	58,9	63,6	62,6	64,8	68,4	66,2	64,8	64,0	64,4
ABD	43,2	47,3	45,5	47,8	48,4	48,9	49,4	50,1	51,0
Malezya	28,1	33,5	40,1	47,3	50,2	48,5	48,8	48,7	49,3
Peru	17,7	21,0	31,2	38,2	40,3	41,7	44,5	45,3	46,0
Avustralya	29,7	34,1	37,6	42,0	44,5	43,3	42,4	43,5	43,8
Brezilya	26,1	24,4	39,0	41,0	40,3	40,9	40,1	40,3	40,8
Yeni Zelanda	24,6	33,8	28,8	33,7	37,3	38,6	39,6	41,1	40,1
Arjantin	22,9	21,1	31,5	39,3	38,9	38,3	38,5	37,9	38,1
Şili	23,4	25,7	29,0	33,9	35,9	36,0	36,4	36,1	37,1
Kanada	29,7	31,7	31,3	32,6	33,2	33,4	34,8	35,3	35,5
S. Arabistan	34,5	35,9	39,7	42,9	41,5	34,6	35,2	34,9	34,8
G. Afrika	17,2	21,0	28,5	33,9	34,0	33,4	34,8	34,2	34,5
OECD	22,9	25,8	26,6	29,0	29,8	30,1	30,7	31,3	31,7
Kolombiya	11,7	16,2	21,4	27,1	28,3	29,5	30,7	31,3	31,7
Rusya	8,8	17,0	21,8	29,0	28,8	30,4	30,4	30,6	30,8
Meksika	19,8	25,2	26,4	28,4	29,1	29,8	30,1	30,5	30,6
Bir. Krallık	25,4	26,1	24,6	26,5	27,6	27,0	28,4	30,1	30,5
İran	11,0	15,4	19,8	22,3	22,7	23,1	23,0	23,2	23,5
Ukrayna	4,4	12,5	21,2	21,1	20,5	21,1	21,6	22,3	22,7
Türkiye	9,3	12,1	16,3	18,2	17,7	19,2	18,6	19,1	19,2
Kore	9,6	10,8	13,3	16,9	17,3	17,2	18,0	18,7	18,7
Norveç	8,5	11,1	15,3	15,9	16,8	17,2	17,3	17,7	17,8
Japonya	12,8	13,2	14,3	15,8	16,3	16,9	17,4	17,7	17,7
Kazakistan	3,1	8,8	12,8	14,5	14,7	16,4	17,4	16,5	16,8
Vietnam	4,0	4,2	10,9	15,1	13,5	11,9	15,4	16,2	16,5
Dünya	9,8	10,9	12,7	13,9	14,1	14,1	14,3	14,7	14,9

Kaynak: OECD, 2021a (Erişim tarihi, 12.03.2021)

Ek Tablo 11. Ülkelere göre dünya tavuk eti ihracat miktarı (bin ton)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	907	2.762	3.461	3.888	3.959	3.944	3.823	3.951
ABD	2.614	2.480	3.297	2.974	3.112	3.191	3.305	3.343
Hollanda	581	624	878	948	1.045	1.182	1.226	1.290
Polonya	31	102	286	488	618	725	812	920
Hong Kong	775	168	695	548	518	490	540	298
Belçika	269	313	385	461	450	543	532	450
Türkiye	4	44	138	334	315	405	455	481
Ukrayna	1	0	27	161	240	271	328	291
Bir. Krallık	109	181	215	241	243	279	299	318
Almanya	98	167	269	324	306	301	290	302
Fransa	415	356	381	360	313	300	281	246
Tayland	241	5	33	176	213	224	274	318
Rusya Fed.	2	0	5	52	80	104	180	206
Çin	373	128	165	188	176	194	177	166
İspanya	48	54	96	146	169	146	172	174
Belarus	6	10	38	135	144	149	164	169
Arjantin	17	112	251	213	183	204	162	231
Şili	13	56	73	88	90	83	102	123
Macaristan	38	33	58	93	100	88	89	112
Kanada	60	90	129	103	101	103	88	90
İtalya	29	63	86	85	101	91	86	95
Danimarka	107	102	85	51	63	74	72	73
İrlanda	18	14	39	47	46	64	58	74
Romanya	1	3	55	63	63	53	56	69
İran	7	15	25	71	66	45	52	55
Diğer	126	221	483	580	612	619	702	716
Toplam	6.888	8.102	11.654	12.816	13.326	13.874	14.326	14.562

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi; 12.03.2021) (Meat, chicken alınmıştır) *İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 12. Ülkelere göre dünya tavuk eti ihracat değeri (milyon dolar)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Brezilya	806	3.324	5.789	6.231	5.946	6.428	5.885	6.405
ABD	1.565	2.112	3.408	3.011	2.860	3.199	3.204	3.255
Hollanda	692	1.164	1.869	2.002	2.092	2.265	2.573	2.479
Polonya	72	232	572	901	1.056	1.320	1.658	1.723
Belçika	351	591	823	801	774	880	929	799
Tayland	392	14	59	417	496	592	682	794
Almanya	150	343	583	665	624	630	649	612
Türkiye	6	32	202	430	351	515	553	584
France	589	687	865	693	550	536	563	486
Çin	541	162	349	460	420	446	464	481
Ukrayna	1	0	33	226	291	387	504	404
Hong Kong	508	148	815	741	786	833	892	385
Arjantin	9	110	379	308	238	285	239	359
Şili	14	105	169	258	240	234	290	320
Rusya Fed.	3	0	8	64	96	135	185	320
İspanya	73	95	158	241	242	241	289	302
Bir. Krallık	133	267	307	277	256	270	305	299
Belarus	7	16	76	200	208	220	251	267
Macaristan	68	99	152	183	186	156	182	207
İtalya	45	121	194	189	200	190	194	197
Avusturya	9	37	72	100	112	133	157	161
Kanada	41	104	192	197	167	163	151	143
Romanya	2	9	104	140	115	119	143	139
BAE	0	17	35	29	33	41	89	138
Danimarka	147	245	193	109	115	137	138	123
Diğer	169	399	965	1.203	1.218	1.170	1.344	1.257
Toplam	6.391	10.431	18.372	20.075	19.672	21.526	22.512	22.638

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi; 12.03.2021) (Meat, chicken) *İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 13. Ülkelere göre dünya tavuk eti ithalat miktarı (bin ton)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Meksika	212	357	536	777	781	788	804	861
Çin	800	370	516	394	569	450	502	780
BAE	111	170	286	526	502	441	591	669
Hong Kong	994	455	1.011	689	734	736	673	645
S. Arabistan	276	451	645	844	861	731	622	636
Japonya	568	419	420	530	551	569	560	563
Almanya	195	221	299	402	447	475	497	497
G. Afrika	67	157	220	318	478	480	487	459
Hollanda	111	271	308	273	274	359	380	388
Fransa	124	181	292	348	356	374	384	387
Bir. Krallık	259	353	342	360	378	367	383	379
Filipinler	18	26	98	168	242	246	277	301
Küba	44	103	144	179	241	307	279	272
Angola	47	103	238	221	204	266	323	270
Rusya Fed.	580	1.204	603	242	214	219	217	221
Belçika	60	84	105	176	151	212	209	220
Tayvan	12	75	110	180	160	157	214	212
Vietnam	0	5	507	76	77	60	159	199
Kazakistan	20	109	100	160	164	169	189	171
Gana	14	50	109	115	93	148	202	150
Kuveyt	58	162	185	122	128	131	141	143
Kore Cum.	66	47	93	100	109	106	132	142
Singapur	84	91	105	120	142	122	136	140
Yemen	60	101	104	55	86	82	96	139
Kanada	89	105	143	176	157	143	138	138
Diğer	1.044	1.767	2.978	3.664	3.729	4.021	4.013	3.888
Toplam	5.915	7.439	10.497	11.216	11.829	12.161	12.607	12.869

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi; 12.03.2021) (Meat, chicken) *İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 14. Ülkelere göre dünya tavuk eti ithalat değeri (milyon dolar)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Çin	454	323	919	899	1.230	1.028	1.135	1.974
S. Arabistan	313	609	1.231	1.740	1.448	1.232	1.208	1.292
Japonya	839	844	1.091	1.309	1.116	1.346	1.188	1.245
Bir. Krallık	718	1.230	1.325	1.275	1.203	1.179	1.375	1.236
Almanya	382	587	756	909	974	1.102	1.333	1.195
Hong Kong	702	477	1.524	1.141	1.202	1.297	1.226	1.104
Fransa	198	391	803	863	889	950	1.073	1.034
Meksika	108	259	475	743	704	817	748	902
Hollanda	139	424	601	531	550	780	933	822
BAE	93	219	484	753	708	721	745	811
Belçika	88	182	259	278	268	330	367	377
Rusya Fed.	308	778	780	341	301	344	353	368
G. Afrika	32	114	197	253	318	411	418	357
Küba	37	108	135	204	243	292	305	299
Kore Cum.	60	82	162	217	190	198	248	287
Angola	28	88	294	233	213	298	341	282
Kanada	118	169	331	458	377	339	302	280
Kuveyt	70	192	322	284	249	272	286	279
Filipinler	20	17	58	171	215	222	260	278
Vietnam	0	4	615	109	104	108	181	261
Singapur	93	129	210	243	244	226	235	248
İrlanda	74	179	178	281	280	259	300	235
Yemen	58	115	169	115	143	130	143	218
ABD	12	51	146	203	198	204	231	212
Katar	29	37	86	244	228	249	199	210
Diğer	1.065	2.340	5.046	5.527	5.251	5.815	6.304	5.981
Toplam	6.037	9.949	18.195	19.325	18.845	20.146	21.437	21.789

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi; 12.03.2021) (Meat, chicken) *İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 15. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ihracat miktarı (bin ton)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Hollanda	296	267	409	426	350	406	453	390
Türkiye	4	11	132	218	289	348	361	275
Polonya	0	49	153	234	235	265	203	216
ABD	65	74	86	166	150	140	147	188
Özbekistan	-	-	-	-	-	19	57	139
Almanya	67	96	115	142	156	149	134	136
Malezya	56	60	89	95	104	116	125	129
İspanya	48	103	123	90	77	97	108	118
Ukrayna	0	1	19	59	51	89	108	87
Belçika	76	76	78	79	90	79	135	87
Çin	65	80	100	93	98	82	70	71
Belarus	37	26	33	44	45	42	34	41
Rusya Fed.	10	6	13	12	15	27	33	34
Hindistan	11	59	35	34	26	27	31	30
Fransa	44	39	57	44	37	35	30	28
Ürdün	1	1	9	1	0	1	7	27
Letonya	2	3	19	15	19	21	18	22
Kazakistan	0	-	0	3	2	16	26	21
İtalya	1	9	28	23	25	14	17	20
Bir. Krallık	10	9	7	12	11	15	18	19
Brezilya	4	8	14	27	18	16	24	18
Bulgaristan	2	3	10	14	15	15	15	18
Çekya	4	7	8	15	16	15	16	16
Portekiz	3	5	9	18	21	17	13	15
Litvanya	0	11	11	16	9	9	10	15
Diğer	140	107	271	185	158	147	163	163
Toplam	945	1.111	1.826	2.066	2.017	2.205	2.358	2.322

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021), (Eggs, hen, in Shell) *İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 16. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ihracat değeri (milyon dolar)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Hollanda	290	331	813	591	553	688	775	705
ABD	109	161	246	504	424	392	439	440
Türkiye	4	18	156	273	289	376	430	297
Polonya	0	46	190	283	237	369	282	283
Almanya	70	131	229	264	274	292	300	277
İspanya	39	92	163	148	109	150	174	170
Belçika	58	72	130	169	156	164	188	158
Malezya	48	53	103	116	106	110	142	144
Bir. Krallık	17	32	51	126	67	85	103	112
Çin	30	62	127	174	168	113	110	112
Fransa	59	80	124	100	80	86	82	78
Brezilya	8	15	73	73	51	53	74	64
Ukrayna	1	3	26	77	45	69	94	60
Çekya	4	12	22	45	38	42	42	46
Hindistan	13	43	39	40	38	40	45	41
Bulgaristan	2	4	21	33	25	33	34	40
Belarus	31	18	33	41	37	32	29	37
Rusya Fed.	6	6	13	13	16	26	34	36
Macaristan	10	15	43	41	34	30	34	35
Portekiz	3	7	15	33	28	34	25	34
Letonya	2	3	21	19	20	28	24	27
Tayland	4	5	12	27	18	17	32	25
İtalya	1	13	65	26	22	19	26	24
G. Afrika	3	1	16	33	26	22	20	23
Slovakya	1	7	23	29	21	18	22	21
Diğer	143	160	466	309	259	278	303	277
Toplam	957	1.390	3.222	3.587	3.140	3.567	3.862	3.566

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021), (Eggs, hen, in Shell) *İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 17. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ithalat miktarı (bin ton)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Almanya	220	273	482	410	441	413	413	397
Irak	11	4	199	228	282	343	327	298
Hollanda	56	88	169	202	190	223	243	266
Hong Kong	81	85	95	139	150	157	165	205
Afganistan	-	1	13	37	40	51	41	145
Singapur	40	55	76	80	96	96	107	122
BAE	24	29	15	65	71	85	88	101
Rusya Fed.	1	7	17	90	88	77	75	95
Belçika	29	42	61	8	20	33	30	91
Fransa	61	83	54	41	60	68	61	64
Suriye Arap Cum.	-	0	0	25	17	3	1	56
Kanada	23	27	25	61	48	39	49	55
Kuveyt	9	13	4	0	0	1	1	48
Meksika	9	7	7	56	63	57	46	41
Katar	6	8	18	31	29	34	35	40
İtalya	63	14	40	61	41	37	45	34
Avusturya	10	19	22	20	20	23	27	31
İsviçre	24	28	34	30	28	29	28	28
Umman	11	14	17	15	16	24	27	28
Bir. Krallık	33	38	36	32	30	20	17	21
Çekya	3	21	23	26	26	21	20	20
Macaristan	1	15	9	13	13	18	16	18
Makao	4	7	8	12	12	12	13	17
Yunanistan	1	4	6	11	10	13	14	16
Litvanya	0	1	3	10	9	10	11	15
Diğer	165	209	245	320	257	269	327	293
Toplam	886	1.094	1.677	2.022	2.059	2.155	2.227	2.542

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021), (Eggs, hen, in Shell) *İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 18. Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ithalat değeri (milyon dolar)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Almanya	201	336	835	603	634	665	734	612
Hollanda	45	96	231	252	234	338	389	396
Irak	9	7	321	337	330	439	433	395
Rusya Fed.	2	28	94	256	195	174	208	256
Hong Kong	71	73	128	182	168	174	207	207
Meksika	20	24	27	181	168	169	173	184
Singapur	47	58	103	120	113	109	134	147
Belçika	31	42	94	106	113	147	146	145
BAE	25	23	31	96	90	101	103	108
Fransa	48	65	86	96	79	106	95	86
Kanada	35	45	60	156	77	83	102	81
İsviçre	24	39	68	55	56	55	58	55
Katar	6	9	30	56	56	57	51	52
S. Arabistan	7	13	9	8	4	25	61	52
Suriye Arap Cum.	-	0	1	34	23	10	6	51
Umman	12	16	25	23	33	54	58	49
İtalya	59	21	54	75	45	58	59	46
Avusturya	14	26	38	30	28	36	42	42
Brezilya	1	15	20	23	17	19	32	40
Kuveyt	10	14	5	1	1	2	3	40
Bir. Krallık	33	62	90	73	47	38	31	37
Libya	8	18	54	28	21	25	38	34
Danimarka	16	22	21	25	23	25	29	31
Türkiye	3	15	12	18	18	23	31	31
ABD	14	16	27	111	35	26	28	30
Diğer	205	375	620	714	593	708	780	708
Toplam	946	1.457	3.083	3.659	3.201	3.666	4.032	3.917

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021), (Eggs, hen, in Shell) *İlk 25 ülke alınmıştır.

Ek Tablo 19. Dünya tavuk eti ihraç fiyatları (\$/ton)

Yıl	ABD	Brezilya
2005	847	1.228
2010	1.032	1.671
2015	1.002	1.604
2016	914	1.501
2017	1.000	1.631
2018	970	1.537
2019	972	1.618
2020	962	1.407
2021 Ocak	966	1.456
Şubat	971	1.446
2020 Ocak-Şubat Ort.	1.000	1.588
2021 Ocak Şubat Ort.	969	1.451
Değişim (%)	-3,1	-8,6

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021) (USA: Broiler cuts, export unit value, Brazil: Export unit value for chicken (f.o.b.))

Ek Tablo 20. Dünya tavuk eti üretici fiyatları (\$/ton)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Arjantin	-	916	1.256	1.516	1.369	1.324	1.232	1.155
İspanya	799	1.476	1.724	1.228	1.142	1.309	1.368	1.179
Kazakistan	-	1.523	1.993	1.830	1.039	1.198	1.259	1.214
Almanya	-	-	-	1.511	1.448	1.460	1.379	1.256
Rusya Fed.	1.105	1.970	2.329	1.535	1.408	1.604	1.557	1.638
Malezya	1.020	1.360	2.204	2.023	2.049	2.011	2.218	1.677
Meksika	1.559	1.646	1.920	1.847	1.599	1.634	1.668	1.705
Fransa	1.036	1.489	1.847	1.705	1.685	1.706	1.778	1.731
Çin	775	1.438	2.484	1.894	2.009	1.681	1.952	3.346
Belçika	-	1.342	1.586	1.384	1.325	1.350	1.431	-
Brezilya	-	972	1.453	1.984	1.421	-	-	-
Hong Kong	2.553	2.694	-	7.766	8.231	5.797	-	-
Tayland	-	1.115	1.688	1.399	1.322	1.373	-	-
Ukrayna	-	1.742	1.812	1.333	-	-	-	-
ABD	1.027	1.329	1.489	1.597	-	-	-	-

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021)

Ek Tablo 21. Dünya tavuk yumurtası üretici fiyatları (\$/ton)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Belçika	584	576	1.031	643	511	782	690	654
Ukrayna	610	851	1.027	1.038	753	746	1.019	808
Türkiye	1.138	1.809	2.141	1.759	1.640	1.477	1.268	1.041
Polonya	891	1.012	1.158	1.102	932	1.288	1.099	1.083
Rusya Fed.	621	1.081	1.377	1.222	1.114	1.091	1.111	1.153
Hollanda	722	685	1.104	1.167	1.026	1.391	1.360	1.190
Belarus	758	1.024	1.450	1.239	1.170	1.207	1.166	1.208
Malezya	790	1.012	1.501	1.494	1.326	1.240	1.404	1.425
İspanya	1.311	1.495	1.616	1.493	1.282	1.644	1.741	1.450
Fransa	817	879	1.223	1.257	1.219	1.695	1.662	1.476
Çin	460	675	1.004	911	986	1.106	1.318	1.548
Almanya	1.033	1.316	2.507	1.405	1.277	1.837	1.799	1.549
Brezilya	987	669	1.028	1.981	2.119	-	-	-
Bir. Krallık	979	859	-	-	-	-	-	-
ABD	630	490	985	2.322	1.077	1.214	1.619	-

Kaynak: FAOSTAT, 2021 (Erişim tarihi: 12.03.2021)

Ek Tablo 22. Türkiye kümes hayvan sayıları (bin adet)

Yıl	Yumurta Tavuğu	Et tavuğu	Hindi	Kaz	Ördek ve Beç Tavuğu	Toplam
2000	64.709	193.459	3.682	1.497	1.104	264.451
2005	60.276	257.221	3.697	1.067	656	322.917
2010	70.934	163.985	2.942	716	397	238.973
2015	98.597	213.658	2.828	851	398	316.332
2016	108.689	220.322	3.183	933	414	333.541
2017	121.556	221.245	3.872	978	492	348.144
2018	124.055	229.507	4.043	1.080	533	359.218
2019	120.725	221.842	4.541	1.157	520	348.785
2020	121.303	258.046	4.798	1.374	560	386.081

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;09.03.2021)

Ek Tablo 23. Türkiye kesilen tavuk sayısı ile tavuk eti ve tavuk yumurtası üretimi (bin adet/ton)

Yıl	Kesilen Tavuk Sayısı (bin adet)	Tavuk Eti Üretimi (ton)	Yumurta Üretimi (bin adet)	Yumurta Üretimi (ton)*
2000	413.963	643.457	13.508.586	844.287
2005	538.900	936.697	12.052.455	753.278
2010	843.898	1.444.057	11.840.396	740.025
2011	963.245	1.613.309	12.954.686	809.668
2015	1.118.719	1.909.276	16.727.509	1.045.469
2016	1.101.572	1.879.019	18.097.605	1.131.100
2017	1.228.444	2.136.733	19.281.196	1.205.075
2018	1.228.533	2.156.669	19.643.711	1.227.732
2019	1.207.088	2.138.449	19.898.126	1.243.633
2020	1.200.708	2.136.263	19.788.064	1.236.754

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;09.03.2021) * 16 adet yumurta 1 kg kabul edilmiştir.

Ek Tablo 24. Türkiye’de kuluçkaya basılan yumurta sayıları (milyon adet)

Ürün	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Etlik piliç civcivi üretimi için kuluçkaya basılan yumurta	1.482	1.451	1.614	1.610	1.631	1.638
Yumurtacı tavuk civcivi üretimi için kuluçkaya basılan yumurta	171	178	183	191	191	172
Hindi civcivi üretimi için kuluçkaya basılan yumurta	7	7	9	9	9	8
Bıldırcın civcivi üretimi için kuluçkaya basılan yumurta	2	2	3	3	1	-
Toplam	1.662	.638	1.809	1.812	1.833	1.818

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;09.03.2021)

Ek Tablo 25. Türkiye kanatlı sektöründeki işletme ve kümes sayıları (adet)

Yıllar		Kuluçkahane	Damızlık	Ticari etlik piliç	Ticari yumurtacı	Toplam
2006	İşletme	82	238	8.899	1.304	10.523
	Kümes	-	1.445	11.020	3.284	15.749
2007	İşletme	81	248	8.919	1.195	10.443
	Kümes	-	1.507	11.263	3.289	16.059
2008	İşletme	81	247	8.948	1.075	10.351
	Kümes	-	1.548	11.543	3.059	16.150
2009	İşletme	90	274	8.827	1.078	10.269
	Kümes	-	1.586	11.350	3.120	16.056
2010	İşletme	79	277	8.908	1.072	10.410
	Kümes	-	1.657	11.623	3.162	16.442
2011	İşletme	79	276	9.164	1.042	10.561
	Kümes	-	1.769	12.227	3.044	17.040
2012	İşletme	78	302	9.403	1.050	10.900
	Kümes	-	1.949	12.852	3.243	18.044
2013	İşletme	80	322	9.444	994	10.840
	Kümes	-	2.086	13.505	3.103	18.694
2014	İşletme	80	341	9.782	1.046	11.328
	Kümes	-	2.237	14.360	3.141	19.738
2015	İşletme	75	354	9.676	1.113	11.296
	Kümes	-	2.390	14.415	3.229	20.034
2016	İşletme	62	357	7.834	1.698	10.017
	Kümes	-	2.351	12.534	3.616	18.501
2017	İşletme	72	374	7.717	2.053	10.280
	Kümes	-	2.304	12.490	4.025	18.819
2018	İşletme	75	367	7.655	2.715	10.879
	Kümes	-	2.388	12.542	5.066	19.996
2019	İşletme	74	338	7.807	2.837	10.992
	Kümes	-	2.439	12.725	5.058	20.222

Kaynak: GKGM-TOB, 2021 (Erişim Tarihi;09.03.2021)

Ek Tablo 26. Bölgelere göre 2020 yılı et tavuğu sayısı (bin adet)

Bölgeler	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Doğu Marmara	179.005	74.791	73.439	78.772	76.115	76.149	74.309	88.783
Ege	17.197	35.013	56.523	56.363	58.914	59.320	58.317	70.178
Batı Marmara	25.314	20.343	30.217	29.491	32.735	32.168	31.820	37.605
Akdeniz	7.329	13.726	21.100	20.975	24.364	33.021	26.642	28.384
Batı Karadeniz	7.267	10.037	12.996	14.210	12.826	11.999	13.141	12.499
Batı Anadolu	7.901	4.739	11.364	9.437	7.326	7.478	7.578	10.162
Ortadoğu Anadolu	7.874	3.255	6.150	8.223	5.909	6.443	6.869	6.978
Orta Anadolu	3.634	860	471	533	578	591	285	1.053
Kuzeydoğu Anadolu	826	26	-	545	705	746	1.182	797
İstanbul	378	677	478	771	714	666	683	715
Güneydoğu Anadolu	484	505	690	735	766	708	796	641
Doğu Karadeniz	12	12	231	269	294	216	219	253
Toplam	257.221	163.985	213.658	220.322	221.245	229.507	221.842	258.046

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;09.03.2021)

Ek Tablo 27. Bölgelere göre 2020 yılı yumurta tavuğu sayısı (bin adet)

Bölgeler	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ege	16.970	22.248	32.937	37.811	42.481	44.348	40.252	41.672
Batı Anadolu	10.865	12.877	17.220	18.140	21.873	20.138	18.086	17.178
Doğu Marmara	4.938	5.029	8.379	9.926	12.003	14.356	15.957	14.450
Güneydoğu Anadolu	2.631	2.470	5.283	5.662	6.228	7.079	8.049	9.460
Batı Karadeniz	5.471	7.682	8.586	9.732	9.742	8.893	9.578	9.185
Batı Marmara	6.359	6.554	8.132	8.589	9.117	8.640	8.324	8.573
Orta Anadolu	5.457	6.774	8.310	8.295	9.238	9.411	8.730	8.139
Akdeniz	3.387	3.284	4.707	4.935	5.171	5.363	5.322	6.594
Ortadoğu Anadolu	1.429	1.552	2.160	2.378	2.896	3.126	3.326	3.444
Kuzeydoğu Anadolu	1.136	1.105	1.339	1.316	1.225	1.178	1.582	1.553
Doğu Karadeniz	987	374	448	458	452	438	439	552
İstanbul	645	984	1.096	1.449	1.130	1.087	1.080	502
Toplam	60.276	70.934	98.597	108.689	121.556	124.055	120.725	121.303

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;09.03.2021)

Ek Tablo 28. İllere göre 2020 yılı et tavuğu sayısı (bin adet)

İller*	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Manisa	6.513	14.519	27.390	27.320	30.076	28.163	27.946	37.804
Balıkesir	13.857	16.746	24.274	23.521	26.876	26.161	25.761	30.498
Bolu	118.202	30.860	28.331	31.783	24.248	24.228	23.973	30.260
Sakarya	16.904	26.627	20.166	21.938	26.584	27.922	27.944	28.657
Mersin	3.641	5.486	16.499	16.235	17.107	25.893	19.408	20.157
İzmir	4.901	10.971	14.021	13.731	12.818	13.982	13.574	14.868
Uşak	1.267	3.636	8.152	8.621	10.002	10.414	10.442	11.001
Ankara	4.780	3.999	10.607	9.013	6.978	7.170	6.996	9.843
Düzce	15.620	5.783	7.228	7.043	6.876	7.164	7.481	7.770
Kocaeli	20.998	4.871	7.588	8.023	5.554	5.541	5.441	7.660
Çanakkale	11.309	3.562	5.861	5.905	5.797	5.945	5.996	6.665
Zonguldak	3.021	6.789	4.943	6.353	6.468	5.896	6.442	6.334
Bursa	2.992	3.644	5.449	5.393	5.812	4.695	2.362	6.085
Adana	2.201	6.342	3.500	3.456	6.040	6.316	6.006	5.675
Bilecik	1.871	634	1.540	1.917	4.227	4.152	4.456	5.374
Denizli	1.107	1.067	3.147	2.864	3.084	3.399	3.762	3.624
Malatya	271	1.239	2.413	2.846	1.437	2.257	2.724	3.453
Eskişehir	2.410	2.345	3.124	2.662	2.814	2.448	2.651	2.976
Elazığ	7.545	2.016	3.733	3.656	4.146	3.860	3.773	2.853
Çankırı	2.225	914	2.634	2.813	2.625	2.469	2.435	2.254
Aydın	1.273	2.145	2.776	2.622	2.022	2.518	1.907	1.956
Karabük	430	490	845	1.250	410	771	990	1.411
Osmaniye	103	64	409	394	494	519	554	1.273
Samsun	805	1.361	2.991	2.598	1.642	1.219	1.588	1.099
Bartın	681	315	871	755	973	1.051	1.044	872
Diğer	12.296	7.560	5.167	7.610	6.136	5.354	6.184	7.623
Toplam	257.221	163.985	213.658	220.322	221.245	229.507	221.842	258.046

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;09.03.2021) *İlk 25 il alınmıştır.

Ek Tablo 29. İllere göre 2020 yılı yumurta tavuğu sayısı (bin adet)

İller*	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Afyonkarahisar	5.723	9.382	18.469	16.731	18.594	19.113	15.975	16.282
Manisa	5.129	5.325	4.315	11.462	12.930	12.599	11.937	11.330
Konya	7.453	8.723	11.557	11.995	15.216	13.090	12.566	10.848
Balıkesir	5.125	5.335	6.621	7.087	7.379	6.868	6.573	7.402
İzmir	2.710	3.531	5.647	5.498	5.689	7.558	7.707	5.919
Bursa	1.860	1.933	4.450	5.728	6.894	6.270	7.826	5.650
Gaziantep	394	533	2.889	2.987	3.575	4.105	4.688	5.242
Ankara	1.862	3.072	4.530	4.967	5.484	5.850	4.404	5.064
Kayseri	2.323	3.239	3.727	3.679	4.726	4.826	4.360	3.866
Çorum	2.426	3.864	4.229	5.369	4.706	4.325	4.794	3.629
Uşak	116	186	140	138	748	350	160	3.367
Bolu	206	267	483	504	593	3.739	3.680	3.291
Mersin	892	972	1.934	1.699	1.651	1.516	1.809	2.796
Mardin	245	247	833	1.024	1.022	1.406	1.503	2.168
Sakarya	879	810	1.220	964	1.833	1.747	1.868	2.110
Denizli	1.330	1.715	2.050	1.398	1.922	2.043	1.827	2.036
Eskişehir	675	1.010	1.136	1.656	1.659	1.565	1.598	1.917
Amasya	289	1.012	1.404	1.387	1.640	1.474	1.651	1.911
Samsun	1.015	1.287	1.429	1.379	1.675	1.487	1.496	1.849
Elazığ	211	362	921	960	1.221	1.300	1.333	1.549
Karaman	1.551	1.082	1.133	1.177	1.173	1.198	1.116	1.267
Kahramanmaraş	478	316	595	706	1.087	1.236	1.344	1.246
Kütahya	541	556	1.140	1.146	1.171	1.114	1.110	1.104
Aydın	579	674	632	879	918	1.080	1.062	1.067
Nevşehir	747	811	809	819	972	956	944	1.009
Diğer	15.516	14.691	16.303	17.352	17.077	17.240	17.395	17.385
Toplam	60.276	70.934	98.597	108.689	121.556	124.055	120.725	121.303

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;09.03.2021) *İlk 25 il alınmıştır.

Ek Tablo 30. Türkiye kanatlı eti ihracat miktarı (ton)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk Eti	10.489	44.337	138.395	334.006	314.402	403.731	453.366	439.586	476.078
Hindi Eti	33	1.983	953	3.707	4.347	7.208	9.748	13.324	8.830
Beç Tavuğu Eti	-	-	-	406	293	1.589	2.883	4.017	4.488
Ördek Eti	-	0	-	4	-	23	12	30	9
Kaz Eti	-	-	-	-	0	-	-	48	-
Diğer	5	-	7	-	-	-	-	-	-
Toplam	10.527	46.320	139.355	338.123	319.042	412.552	466.010	457.006	489.404

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021) (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat)

Ek Tablo 31. Türkiye kanatlı eti ihracat değeri (bin dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk eti	5.977	32.016	202.257	428.955	350.601	513.751	550.733	544.226	491.110
Hindi eti	29	1.684	1.025	7.175	10.385	10.684	14.076	21.280	13.990
Beç tavuklarının eti	-	-	-	648	425	2.073	3.680	5.697	5.694
Ördek eti	-	2	-	16	-	36	22	86	25
Kaz eti	-	-	-	-	1	-	-	107	-
Diğer	11	-	5	-	-	-	-	-	-
Toplam	6.017	33.702	203.287	436.794	361.412	526.544	568.511	571.396	510.819

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021) (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat)

Ek Tablo 32. Türkiye kanatlı eti ithalat miktarı (ton)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk eti*	-	143	446	887	85	2.752	5.845	1.119	1.433
Hindi eti	1.446	21	-	52	-	-	52	25	9
Ördek eti	-	-	33	72	41	22	32	48	1
Beç tavuğu eti	-	-	-	-	-	-	24	24	-
Kaz eti	-	-	-	2	1	2	0	-	-
Diğer	-	0	2	-	-	-	-	-	-
Toplam	1.446	164	480	1.013	126	2.775	5.954	1.216	1.442

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021) (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat) *Türkiye tavuk eti ithalatı bulunmamakta olup karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen sevkiyatları TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir.

Ek Tablo 33. Türkiye kanatlı eti ithalat değeri (bin dolar)

Ürün	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk eti	-	189	745	1.317	205	1.996	5.351	1.895	2.238
Hindi eti	974	55	-	256	-	-	174	80	13
Ördek eti	-	-	96	352	159	73	211	268	9
Beç tavuğu eti	-	-	-	-	-	-	32	46	-
Kaz eti	-	-	-	7	2	5	12	-	-
Diğer	-	10	22	-	-	-	-	-	-
Toplam	974	254	863	1.933	366	2.075	5.780	2.289	2.260

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021) (0207 GTİP Kümes hayvanları eti ve sakatat) *Türkiye tavuk eti ithalatı bulunmamakta olup karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen sevkiyatları TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir.

Ek Tablo 34. Türkiye yumurta ticaret verileri (ton/bin dolar)

Yıl/GTİP	İhracat Miktarı (ton)		İhracat değeri (bin dolar)		İthalat Miktarı (ton)		İthalat değeri (bin dolar)	
	0407	0408	0407	0408	0407	0408	0407	0408
2000	3.556	9	3.629	21	1.982	262	2.995	680
2005	10.824	0	18.505	1	1.350	51	14.764	260
2010	131.588	1	156.169	8	848	158	11.590	844
2015	218.048	3	273.457	11	2.286	93	25.810	369
2016	289.366	1	289.410	13	2.139	53	22.617	231
2017	348.446	24	376.146	45	2.366	60	31.865	280
2018	360.856	48	430.204	82	3.416	32	39.006	175
2019	273.203	72	295.066	104	2.491	57	36.269	256
2020	217.798	55	256.192	66	2.214	59	37.131	264

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021)

(0407 GTİP; Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları, 0408 GTİP; Kuş, kümes hayvanlarının kabuksuz yumurtaları ve yumurta sarıları)

Ek Tablo 35. Türkiye tavuk eti ihracat miktarı (ton)

Ülke*	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Irak	-	4.176	62.024	166.906	165.130	219.089	240.004	236.394	247.923
Hong Kong	1.081	4.881	18.879	38.007	30.119	42.259	38.205	37.044	50.800
Libya	-	-	-	15.983	10.952	10.791	44.315	20.528	26.478
Kongo	-	-	2.895	5.784	9.361	19.290	13.416	18.359	17.840
Gürcistan	20	552	286	5.530	5.822	8.025	10.539	10.404	13.738
Filipinler	-	-	-	-	-	27	2.208	3.297	13.187
Kongo Dem. Cum.	-	-	1.768	9.586	7.381	11.107	8.993	8.688	10.261
BAE	-	22	86	7.728	9.248	13.777	13.620	11.434	8.621
Suriye	-	-	113	17.213	12.441	17.648	9.801	3.330	7.735
Suudi Arabistan	-	-	-	769	990	1.993	2.135	5.343	6.518
Angola	-	-	716	8.123	5.319	6.341	10.817	11.643	6.149
Özbekistan	167	3.420	1.182	367	654	2.297	1.297	5.998	5.755
Gana	-	-	76	1.488	931	571	4.191	4.160	5.632
Türkmenistan	-	1.123	-	114	765	1.874	5.287	5.804	5.489
Katar	-	-	-	721	1.161	3.648	4.907	4.596	5.183
Umman	-	-	43	707	968	1.508	2.396	3.803	4.978
Moritanya	-	-	83	-	-	-	988	2.910	4.086
Kuveyt	-	-	97	408	539	912	1.162	945	4.026
Afganistan	-	21	52	22	259	393	2.013	1.190	3.975
Tayland	-	-	71	1.214	224	562	886	3.227	2.281
Laos	-	-	792	1.192	2.444	190	3.953	7.561	2.108
Japonya	-	-	-	-	-	0	790	2.124	1.854
Sierra Leone	-	-	-	48	-	26	493	1.577	1.716
Ürdün	-	22	269	1.007	1.190	1.983	611	1.142	1.662
Vietnam	-	-	20.267	2.451	19.501	5.852	12.160	7.338	1.550
Diğer	9.221	30.120	28.696	48.637	29.003	33.569	18.179	20.747	16.533
Toplam	10.489	44.337	138.395	334.006	314.402	403.731	453.366	439.586	476.078

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021) *İlk 25 ülke alınmıştır (0207 GTİP Tavuk eti ve sakatat)

Ek Tablo 36. Türkiye tavuk eti ihracat değeri (bin dolar)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Irak	-	4.984	120.025	271.242	229.958	320.921	320.016	339.210	276.727
Hong Kong	414	2.294	19.093	30.961	22.742	48.795	41.641	28.482	42.378
Libya	-	-	-	26.709	18.202	18.128	63.683	28.747	31.592
Kongo	-	-	2.952	7.169	5.891	17.676	10.987	15.215	15.807
Gürcistan	14	335	242	5.467	5.893	8.359	10.857	11.905	12.479
Suudi Arabistan	-	-	-	1.817	2.215	4.392	4.553	12.570	11.907
Katar	-	-	-	1.785	2.175	8.105	10.484	10.075	9.928
Kongo Dem. Cum.	-	-	1.963	10.846	5.133	10.088	7.710	7.685	8.740
BAE	-	8	183	9.850	8.172	12.833	12.118	12.535	7.750
Umman	-	-	42	1.231	1.501	2.518	3.822	6.183	6.782
Suriye	-	-	64	19.201	11.298	16.532	8.446	2.681	6.229
Filipinler	-	-	-	-	-	16	900	1.588	6.179
Kuveyt	-	-	194	1.102	1.152	1.883	2.508	2.217	5.451
Angola	-	-	800	8.990	3.453	5.714	9.122	9.714	5.340
Moritanya	-	-	108	-	-	-	1.257	3.921	4.990
Afganistan	-	11	130	33	352	613	2.558	1.599	3.969
Japonya	-	-	-	-	-	0	1.821	4.791	3.657
Gana	-	-	75	1.709	698	485	2.115	2.376	2.831
Özbekistan	239	1.619	833	173	263	1.239	612	3.182	2.556
Ürdün	-	10	88	821	1.278	2.134	754	2.078	2.504
Çin	2.929	6.806	671	68	38	115	23	-	2.489
Türkmenistan	-	572	-	100	276	833	1.633	2.283	2.079
Tayland	-	-	84	1.537	147	524	852	1.983	2.069
Laos	-	-	1.006	1.313	1.978	273	4.915	6.534	1.516
Bahreyn	-	-	122	570	684	725	518	786	1.318
Diğer	2.381	15.376	53.580	26.262	27.100	30.850	26.829	25.886	13.844
Toplam	5.977	32.016	202.257	428.955	350.601	513.751	550.733	544.226	491.110

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi; 10.03.2021) *İlk 25 ülke alınmıştır. (0207 GTİP Tavuk eti ve sakatat)

Ek Tablo 37. Ülkelere göre tavuk yumurtası ihracat miktarı (ton)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Suriye	-	-	27.320	24.425	16.791	3.305	1.369	55.769	50.545
BAE	-	-	365	4.212	9.068	8.078	8.114	17.760	41.155
Kuveyt	-	-	24	224	210	229	748	41.804	33.644
Katar	-	-	20	1.072	2.683	9.874	13.436	24.250	24.881
Irak	-	1.655	94.517	168.205	245.542	309.580	289.948	113.028	15.449
Umman	-	-	46	17	805	1.018	2.970	5.174	14.853
Suudi Arabistan	192	141	15	4.774	6.222	1.878	16.138	3.838	9.300
Afganistan	-	-	-	-	1.235	5.614	809	705	7.966
Bahreyn	-	-	21	149	2.395	2.588	3.555	2.445	6.567
Azerbaycan	-	624	1.291	2.423	3.071	2.043	2.741	1.440	4.184
Rusya Federasyonu	-	74	-	947	-	-	-	898	2.573
Kazakistan	-	-	-	-	-	154	275	410	1.257
Libya	-	-	-	-	59	1.684	1.705	549	1.209
Gürcistan	1.556	3.136	7	11	62	33	228	544	1.087
Somali	-	-	-	56	179	132	512	430	731
Nijerya	-	-	-	-	-	-	4	6	491
Cibuti	-	-	-	-	-	-	-	71	257
Liberya	-	-	-	-	-	-	145	-	197
Uganda	-	-	-	-	-	-	6	20	196
Sierra Leone	-	-	-	-	-	-	-	80	174
Sudan	-	-	-	-	31	235	233	510	168
Özbekistan	-	84	91	135	108	124	25	188	168
Türkmenistan	11	3	-	-	-	-	-	91	127
Lübnan	-	-	-	20	135	205	-	0	105
Kotdivuar	-	-	-	-	53	27	100	95	91
Diğer	1.765	4.383	7.870	11.263	705	1.407	17.785	3.085	364
Toplam	3.524	10.101	131.588	217.934	289.354	348.208	360.849	273.190	217.739

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021) *İlk 25 ülke alınmıştır (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası)

Ek Tablo 38. Ülkelere göre tavuk yumurtası ihracat değeri (bin dolar)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Irak	-	2.405	108.647	194.261	232.789	314.052	306.001	130.524	36.984
Suriye	-	-	30.257	28.566	19.031	7.247	4.118	44.904	46.177
Kuveyt	-	-	36	352	272	266	1.203	32.152	29.802
Katar	-	-	20	1.481	2.637	10.755	15.511	23.312	24.728
BAE	-	-	424	5.221	9.250	8.398	10.542	17.837	42.289
Suudi Arabistan	495	409	64	9.143	12.038	6.971	41.167	12.520	10.100
Umman	-	-	39	27	1.754	3.307	6.161	8.576	20.347
Azerbaycan	-	2.069	4.757	10.894	5.645	7.720	7.908	4.464	5.924
Bahreyn	-	-	28	167	2.220	4.543	5.910	4.288	6.935
İran	-	-	429	1.136	262	1.118	23.279	3.455	-
Rusya Federasyonu	-	65	-	4.982	-	-	-	3.385	7.569
Kazakistan	-	-	-	-	-	718	1.235	1.743	5.010
Sudan	-	-	-	-	123	865	1.085	1.592	548
Gürcistan	1.033	3.154	38	34	105	117	394	1.296	1.778
Libya	-	-	-	-	46	1.617	1.693	911	2.801
Madagaskar	-	-	-	-	-	-	931	629	352
Özbekistan	-	293	681	776	366	601	120	600	370
Türkmenistan	42	11	-	-	-	-	-	414	491
Afganistan	-	-	-	-	1.040	5.805	831	413	8.080
Kotdivuar	-	-	-	-	246	144	496	411	391
Somali	-	-	-	64	199	147	543	351	637
Ruanda	-	-	-	-	-	-	302	316	227
Kenya	-	-	-	22	-	-	216	287	389
Tacikistan	-	-	-	-	-	-	-	278	92
Uganda	-	-	-	-	-	-	29	73	801
Diğer	1.998	8.214	10.748	16.181	1.355	1.398	490	263	3.147
Toplam	3.569	16.621	156.166	273.307	289.375	375.790	430.165	294.993	255.971

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021) *İlk 25 ülke alınmıştır. (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası)

Ek Tablo 39. Tavuk yumurtası (Gallus Domesticus Türü) ihracatı (ton)

Yıl	Kuluçkalık, damızlık	Kuluçkalık, fakat damızlık olmayan	Tavuk yumurtaları (taze)	Toplam Tavuk Yumurtası
2000	564	110	2.850	3.524
2005	2.554	1.033	6.514	10.101
2010	1.828	1.975	127.784	131.588
2015	762	11.734	205.438	217.934
2016	561	13.020	275.772	289.354
2017	969	12.109	335.130	348.208
2018	1.613	18.973	340.262	360.849
2019	2.684	19.608	250.898	273.190
2020	3.726	26.824	187.189	217.739

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021) (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası)

Ek Tablo 40. Türkiye tavuk yumurtası (Gallus Domesticus Türü) ithalatı (ton)

Yıl	Kuluçkalık, damızlık	Kuluçkalık fakat damızlık olmayan	Tavuk yumurtaları (taze)	Toplam tavuk yumurtası
2000	75	142	20	237
2005	777	-	21	798
2010	400	-	-	400
2015	1.410	63	297	1.770
2016	1.404	94	362	1.861
2017	1.608	-	106	1.714
2018	1.772	-	1.093	2.865
2019	1.920	-	104	2.024
2020	1.848	102	-	1.950

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi;10.03.2021) (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası)

*Karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen sofralık yumurta sevkiyatları TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir.

Ek Tablo 41. Ülkelere göre Türkiye tavuk yumurtası ithalat miktarı (ton)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bir. Krallık	-	336	294	952	851	1.150	1.432	1.401	1.518
Hollanda	123	-	-	7	6	44	35	14	182
Irak	-	-	-	-	-	-	-	38	77
ABD	-	45	-	11	85	259	224	167	74
Macaristan	-	-	-	-	26	-	-	182	51
Özbekistan	-	-	-	-	-	-	-	-	23
Rusya Fed.	-	-	-	-	-	-	-	-	19
Almanya	29	389	-	440	426	17	41	118	5
Belçika	-	-	-	63	16	-	-	-	-
Brezilya	-	-	106	-	10	138	39	-	-
Diğer	65	7	0	0	79	-	-	-	-
Toplam	217	777	400	1.473	1.498	1.608	1.772	1.920	1.951

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi; 10.03.2021) (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası)

*Karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen sofralık yumurta sevkiyatları TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirildiğinden dolayı dahil edilmemiştir.

Ek Tablo 42. Ükelere göre Türkiye tavuk yumurtası ithalat değeri (bin dolar)

Ülke	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bir. Krallık	-	3.685	3.408	12.675	11.690	16.505	24.531	22.206	28.260
Hollanda	360	-	-	85	78	505	412	124	1.745
ABD	-	648	-	158	1.025	3.425	3.176	2.558	1.243
Macaristan	-	-	-	-	346	-	-	2.700	884
Irak	-	-	-	-	-	-	-	67	165
Özbekistan	-	-	-	-	-	-	-	-	59
Rusya Fed.	-	-	-	-	-	-	-	-	47
Almanya	29	4.941	-	4.824	4.578	177	452	1.266	47
Belçika	-	-	-	182	45	-	-	-	-
Brezilya	-	-	1.760	-	94	1.797	551	-	-
Diğer	151	100	25	1	228	-	-	-	-
Toplam	541	9.375	5.192	17.924	18.082	22.408	29.122	28.921	32.451

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi: 10.03.2021) (040711 ve 040721 GTİP Tavuk yumurtası)

*Karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar vb. sebeplerle ihracattan geri dönen sofralık yumurta sevkiyatları TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirildiğinden dolayı dahil edilmemiştir.

Ek Tablo 43. Türkiye'de ortalama kanatlı yem fiyatları (TL/ton)

Yıl	Etlik piliç yemi	Yumurta yemi	Soya	Mısır
2000		173	135	-
2005		489	401	-
2010		895	664	838
2015		1.205	1.041	1.344
2016		1.191	1.067	1.385
2017		1.384	1.220	1.612
2018		1.793	1.536	2.320
2019		2.076	1.722	2.378
2020		2.719	2.185	3.323

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR, 2021 (Erişim Tarihi: 10.03.2021)

Ek Tablo 44. Türkiye mısır ve soya verileri (bin ton)

Yıl	Mısır Üretimi	Mısır İthalatı	%	Soya Üretimi	Soya İthalatı	%
2000	2.300	1.283	35,8	44	387	89,8
2005	4.200	213	4,8	29	1.155	97,6
2010	4.310	449	9,4	87	1.756	95,3
2015	6.400	1.485	18,8	161	2.255	93,3
2016	6.400	531	7,7	165	2.175	92,9
2017	5.900	2.052	25,8	140	2.341	94,4
2018	5.700	2.119	27,1	140	2.660	95,0
2019	6.000	3.588	37,4	150	2.637	94,6
2020	6.500	2.062	24,1	155	2.946	95,0

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim Tarihi: 10.03.2020)

*Mısır ithalatı GTİP 10059000019, Soya ithalatı GTİP 120190000000, %: İthalat/(Üretim+ithalat)

Ek Tablo 45. Türkiye kümes hayvancılığı üretici fiyatları (TL/adet, kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
Tavuk Eti (TL/kg)													
2005	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,36
2010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,99
2015	4,93	5,08	5,10	5,13	5,27	4,87	5,44	5,62	5,25	5,03	4,68	4,71	5,09
2016	4,83	4,79	5,06	5,34	5,80	5,71	5,63	5,71	5,14	5,24	5,48	5,76	5,37
2017	5,72	5,64	5,84	6,27	6,43	6,67	6,84	6,60	5,91	5,59	5,55	5,43	6,04
2018	5,45	5,60	5,67	5,85	6,42	6,70	6,92	7,31	7,92	7,65	7,30	7,15	6,27
2019	7,19	7,25	7,13	8,17	9,51	9,81	8,92	7,83	7,00	6,96	7,15	7,60	7,88
2020	8,04	8,03	8,21	8,02	8,36	8,32	7,88	7,66	7,41	8,05	9,77	9,89	8,30
Yumurta (TL/adet)													
2005	0,15	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,13	0,13	0,13	0,14
2010	0,22	0,23	0,23	0,23	0,22	0,21	0,21	0,21	0,21	0,22	0,21	0,21	0,22
2015	0,23	0,24	0,24	0,23	0,22	0,23	0,24	0,25	0,26	0,26	0,26	0,26	0,24
2016	0,29	0,28	0,28	0,28	0,27	0,27	0,27	0,28	0,28	0,28	0,28	0,36	0,29
2017	0,35	0,35	0,32	0,31	0,29	0,28	0,28	0,29	0,30	0,30	0,31	0,32	0,31
2018	0,32	0,31	0,32	0,31	0,32	0,31	0,34	0,38	0,40	0,41	0,40	0,40	0,35
2019	0,41	0,41	0,39	0,39	0,37	0,34	0,34	0,34	0,34	0,35	0,35	0,36	0,37
2020	0,37	0,37	0,36	0,37	0,38	0,35	0,37	0,36	0,37	0,39	0,41	0,45	0,38

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim tarihi; 10.03.2021), HAYGEM, 2021 (2015-2020 tavuk eti üretici fiyatları)
TÜİK, 2018 (2005 ve 2010 yılı tavuk eti ve yumurta üretici fiyatları)

Ek Tablo 46. Türkiye kümes hayvancılığı tüketici fiyatları (TL/adet, kg)

Yıl	Tavuk Eti (TL/kg)												Ortalama
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
2005	2,69	2,62	2,70	3,21	3,24	3,28	3,50	4,02	3,75	3,17	2,65	2,76	3,13
2010	5,44	5,77	6,22	6,40	5,93	5,35	5,66	6,14	6,49	5,89	5,26	4,96	5,79
2015	6,91	7,14	7,11	7,23	7,42	7,08	7,78	7,81	7,50	7,20	6,85	6,91	7,25
2016	7,44	7,48	7,65	7,97	8,18	8,32	8,37	8,09	7,46	7,32	7,82	8,22	7,86
2017	8,43	8,35	8,65	9,09	9,39	9,94	10,08	9,49	8,73	8,30	8,38	8,27	8,93
2018	8,26	8,46	8,58	8,88	9,31	10,14	10,14	10,17	10,87	11,33	11,03	10,98	9,85
2019	10,84	10,95	11,13	12,49	14,46	15,13	14,06	12,06	10,85	10,61	10,87	11,29	12,06
2020	11,59	11,49	12,20	12,51	13,30	13,05	12,52	11,89	11,35	11,54	13,73	14,48	12,47
Yıl	Yumurta (TL/adet)												Ortalama
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
2005	0,15	0,14	0,14	0,13	0,12	0,11	0,11	0,11	0,15	0,14	0,11	0,11	0,13
2010	0,23	0,24	0,23	0,22	0,19	0,18	0,19	0,19	0,19	0,22	0,22	0,21	0,21
2015	0,37	0,38	0,38	0,35	0,33	0,37	0,37	0,39	0,45	0,44	0,43	0,43	0,39
2016	0,43	0,41	0,37	0,36	0,32	0,33	0,32	0,34	0,36	0,35	0,37	0,56	0,38
2017	0,51	0,51	0,49	0,42	0,40	0,37	0,36	0,42	0,44	0,43	0,48	0,53	0,45
2018	0,50	0,48	0,50	0,47	0,48	0,50	0,54	0,65	0,67	0,69	0,63	0,63	0,56
2019	0,64	0,63	0,57	0,54	0,50	0,41	0,41	0,43	0,46	0,45	0,47	0,52	0,50
2020	0,54	0,55	0,49	0,56	0,63	0,53	0,59	0,59	0,61	0,71	0,83	0,94	0,63

Kaynak: TÜİK, 2021 (Erişim tarihi: 10.03.2021)

KAYNAKLAR

- Anonim, 2020a. Poultry World, Meat, News. December 30, 2020 Web Sitesi: www.poultryworld.net.
- Anonim, 2021a. Poultry World, Meat, News. April 6, 2021 Web Sitesi: www.poultryworld.net.
- Anonim, 2021b. Poultry World, Meat, News. January 27, 2021 Web Sitesi: www.poultryworld.net.
- Anonim, 2021c. European Commision, Poultry Meat Dashboard Last update: 07.04.2021 Web Sitesi: <https://ec.europa.eu>
- Anonim, 2021d. European Commision, Eggs-Market StituationDashboard Last update: 07.04.2021 Web Sitesi: <https://ec.europa.eu>
- Anonim, 2021e. Statista, Web Sitesi: <https://www.statista.com/statistics/183678/per-capita-consumption-of-eggs-in-the-us-since-2000/>
- BESD-BİR, 2021. Beyaz Et Sanayiciler ve Damızlıkçıları Birliği, Web Sitesi: www.besd-bir.org
- FAOSTAT, 2021. Food and Agriculture Organization of the United Nations Statistic. Web Sitesi: www.fao.org/faostat
- OECD, 2021a. Web Sitesi: www.oecd.org
- OECD, 2021b. OECD-FAO Agricultural Outlook 2018-2027. Web Sitesi: stats.oecd.org/index.aspx?queryid=84957
- TÜİK, 2021. Türkiye İstatistik Kurumu. Web Sitesi: www.tuik.gov.tr
- TÜRKİYEM-BİR, 2021. Türkiye Yem Sanayicileri Birliği. Web Sitesi: www.yem.org.tr
- FAO, 2020a. FAO Meat and Meat Products, Market Summarries, June 2020.
- FAO, 2020b. FAO Gateway to poultry production and products
- USDA, 2020a. USDA Livestock and Poultry: World Markets and Trade. COVID-19 Upends Global Protein Markets, April 9, 2020
- USDA, 2020b. USDA Russian Federation Poultry and Products Annual 2020, Date: 21/09/2020. Gain Report Number: RS2020-0042
- USDA, 2020c. USDA China Poultry and Products Semi-Annual 2020, Date: 27/03/2020. Gain Report Number: CH2020-0040
- USDA, 2020d. USDA Livestock and Poultry: World Markets and Trade. Growth in Meat Imports Driven by China, July 10, 2020.
- USDA, 2020e. USDA Livestock and Poultry: World Markets and Trade. China Pulls Back on Meat Imports in 2021. October 9, 2021

- USDA, 2020f. USDA Turkey Poultry and Products Annual 2020, Date: August 31, 2020. Gain Report Number: TU2020-0029
- USDA, 2020g. USDA Polish Poultry Industry Faces Unprecedented Crisis: May 21, 2020. Report Number: PL2020-0022
- USDA, 2021a. USDA Livestock and Poultry: World Markets and Trade. China Meat Consumption Expected to Rebound in 2021. January 12, 2021
- USDA, 2021b. USDA Economic Research Service, Livestock&Meat Domestic Data. Web Sites: <https://www.ers.usda.gov/data-products/livestock-meat-domesticdata/livestock-meat-domesticdata/Broiler,%20turkey,%20and%20egg%20feed%20costs>
- USDA, 2021c. USDA, Economic Research Service/Situation and Outlook Report- Livestock, Dairy, and Poultry Outlook, 15 March 2021, LDP-M-321
- USDA, 2021d. USDA Livestock and Poultry: World Markets and Trade. Brazil Meat Exports Continue to Grow. April 9, 2021
- USDA, 20201e. United States Department of Agriculture (USDA), Production, Supply and Distribution (PS&D).

TEPGE YAYIN NO: 332
ISBN: 978-605-7599-71-1

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

HAZİRAN/2021

İletişim:
Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833
Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.